

ՄԻՈՆ

Օգոստոս-Հոկտեմբեր

Թիւ 8-10

1975

ՄԻՈՆ

ԽԹ. ՏԱՐԻ — ՆՈՐՇՐՋԱՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ ԵՐՈՒՍԱԿԷՍԻ ՀԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

1975

Օգոստոս - Հոկտեմբեր

Թիւ 8 - 10

1975

August - October

No. 8 - 10

SION

VOL. 49

A MONTHLY OF RELIGION, LITERATURE AND PHILOLOGY
OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARMENIAN PATRIARCHATE, JERUSALEM

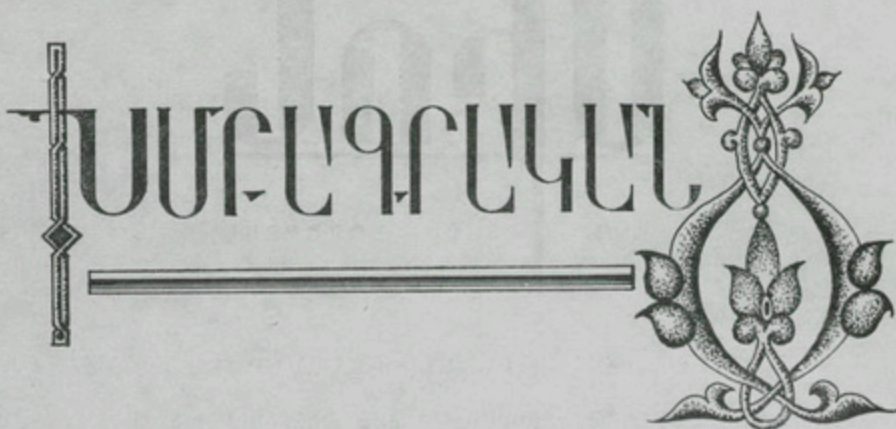
Proprietor: His Beatitude the Armenian Patriarch of Jerusalem

Editor-in-chief: Archbp. Shahe Ajamian Editor: Ara Kalaydjian

St. James Press
Jerusalem

Հ Ա Ւ Ա Տ Ք Ը

«Հաւատքն է որ կ'ապրեցնէ»:

Կեանքը շնորհուած է որպէսզի մարդիկ այս երկրագունդին վրայ ապրին և իրենց արարքներով իմաստաւորեն դաշն: Առանց այդ իմաստաւորումին՝ կեանքը չինոյ՝ տարիները պիտի վերածուէին երկրին վրայ աննպատակ կեցութեան մը, խոտի գոյութեան մը՝ անիմաստ և անարժէք: Մարդկային գործունէութիւնն է որ նշանակութիւն կու տայ ապրուող օրերուն, նոյնիսկ ժամերուն ու վայրկեաններուն, որոնցմով կը կազմուի մարդ էակին կեանքը: Եւ սակայն գործունէութիւնը ինքնին նպատակ մը չէ, այլ կը ձգտի և պէ՛տք է ձգտի դէպի բարին. այսինքն, մարդկային գործունէութեան նպատակն է ստեղծումը բարիին, անոր՝ որ կը լուսաւորէ կեանքը և որ ուղին է դէպի իսկական հաւատքը, դէպի Աստուած:

Այսպէս ըմբռնուած, կեանքը շարունակուող պայքարն է ոգեկանին և նիւթականին, այս երկու հակամարտ ուժերուն՝ որոնց միջև յաճախ կը տատանի մարդկային անհանգարտ ու տկար կամքը, երբեմն տարուելով նիւթականին հրապուրիչ ձգողականութեանէն, և երբեմն դառնալով դէպի ոգեկանը: Առաջինը, մարդուն ընծեռելով նիւթական կեանքը տանելի դարձնող պայմանները, անոնց գերին պիտի դարձնէ մարդը՝ որ նպատակ պիտի նկատէ նիւթին յաւելումը: Այսպիսի նիւթամոլ կեանք մը, հաւատքէ պարսպուած, խոտի կեանքն է, անիմաստ և այդ կեանքն իսկ ժխտող: Արդի նիւթապաշտութիւնը, քանդելով դարերու ընթացքին կազմաւորուած հաւատքի ու բարոյականի բոլոր գրութիւններն ու աւանդութիւնները, մարդուն աչքին կը չողացնէ երկրաւոր կեանքը նիւթով և միայն նիւթով ապրելու կարելիութիւններն ու հաճոյքները: Այսպիսի դրութիւն մը կ'ուրանայ բարոյական ամէն չափանիշ, մարդը կը խլէ իր հաւատքէն՝ վերածելու համար դաշն անդուլ տքնող մեքենայի մը, որ կ'աշխատի կեանքի մը համբուած տարիները նիւթական կարելի բարօրութեամբ ապրելու նպատակը իրաւործելու: Ասիկա՝ անհաւատ կեանքն է:

Եւ սակայն այսօրուան նիւթապաշտ ընկերութեան մէջ չե՞նք հանդիպիր մարդոց՝ որոնք նիւթական կեանքի մը բոլոր պայծառներուն տիրացած ըլլալով հանդերձ, դժգոհ են ի ներքուստ. այսինքն մարդեր, որոնք ամէն բան ունենալով մէկտեղ կը դգան թէ բա՛ն մը կը պակսի իրենց, բան մը՝ որ իմաստ պիտի տար իրենց տքնութիւններուն, որ իրենց հոգիները դէպի թիբախ մը պիտի ձգակէր ու լարէր: Այդ զգացումը պակասը անտարակոյս որ հաւատքն է. հաւատք Աստուծոյ, հաւատք այս տիեզերքը ստեղծողին: Վերջին հաշուով, ի՞նչ կ'արժէ նիւթական ամէն հնարաւորութիւն՝ որ անցնող տարիներուն հետ միայն ժողիւր կը ձգէ մեր կեանքերէն ներս, երբ չկայ հաւատքը որ մեզ պիտի ապրեցնէր: Հաւատքը՝ որ մեր կեանքերուն առաջնորդն է և միաժամանակ մեր յենարանը. հաւատքը՝ որո՛ւն կը դառնանք երբ երջանիկ ենք, և որուն կը դիմենք երբ պէտք ունինք արիւնքի ու միւսիւթարութեան: Այս հաւատքը գործօն հաւատքն է, մեր առօրեայ կեանքին ու մրտաժողովներուն հետ շաղկապուած, մեր միտն ու ոսկորը, որուն յաճախ չենք անդրադառնար, և որուն ներկայութիւնը սակայն մեր ենթագիտակիցով կը դգանք: Այդ զգայնութիւնն է որ անդորր կուտայ մեզի, կը հանդարտեցնէ մեր տագնապները անտեսանելի բայց գոյ յուսութիւն մը պէս, զոր իրրեւ ամենէն թանկագինը մեր ունեցածներուն՝ կը պահենք մեր էութեան մէջ:

Այս հաւատքն է որ կը դանենք հայ մամիկին մօտ, երբ իր յոգնած ձեռքերուն ամբողջ գործովը կը շոյէ եկեղեցիին դուռը կամ պատին ազուցումը խաչքարը, երբ տան անկիւնը՝ Սաղմոս կը քաղէ և Ծարաթ երեկոյ տան սենեակները կը խնկէ, աղօթքի փրշբանքներ չրթունքին և հոգին անրացատրելի սարսուռէ մը բռնւած: Առհասական այս հաւատքը, դարերէն փոխանցուած և յաճախ չգիտակցուած, անարատագոյն զգացումն է մարդկային էութեան, արարածը վեր բռնող և անոր նկցուկ ուժը, որուն դարձաւ Հայր ամէն առտու, փափախու համար. «Խա՛չ, օգնէ՛ ինձի»։ Խաչը, մարդացած Գրիստոսի սիրոյն և աստուածային զոհողութեան այդ խորհրդանիշը, որ իրրեւ հրեզէն սիւն դարերով առաջնորդեց Հայր ի՛ր ալ խաչի ճամբայէն:

«Նեղ ուղի»ն որմէ Հայր քալեց, անոր առջև տարածեց ոգեկան աշխարհի մը ամենէն լայն ու պայծառ հորիզոնները, և անոր տուաւ կեանք մը նուիրումի և տքնութեան՝ յանուն Բարիին և Գեղեցիկին, անհատնում պայքարներու ընդմէջէն: Գիւզի պարզուկ մատուռին թէ քաղաքի գեղակառոյց տաճարին մէջ, Հայր աչքերը յառեց դէպի վեր, իր աշխատանքին արդիւնքը թրծելու համար իր հաւատքով ու սիրով, ու իր նուիրարեւութեան կեանքով իսկ դառնալու անվերջանալի փառարանանքը Աստուծոյ՝ մեր ժողովուրդի հաւաքական ու միակ սիրտէն բխած:

Իր դարաւոր կեանքը այսպէս իմաստաւորած, զայն բռնկցուցած անմարելի հաւատքէն, Հայր այսօր ալ կը շարունակէ ապրիլ նոյն նուիրումով և աստուածապաշտութեամբ, աչքերը յառած անհունին և փառատրութեան բառերը չրթունքին. որովհետեւ ան կը հաւատայ, ինչպէս այդ բրած է միշտ, թէ «Հաւատքն է որ կ'ապրեցնէ»:

ԽՄԲ.

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ս. Էջմիածին, 31 Յուլիս 1975 թ.

Հմր. 625

Նորին Ամենապատուութիւն

Տ. եղիշէ Սրբազան Արքեպիսկոպոս Տէրտէրեանին

Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի

Ե Ր Ո Ւ Ս Ա Ղ Է Մ

Սիրեցեալ Սրբազան եղբայր Մեր,

Ամուռանալի յիշատակներով Մայր Աթոռ վերադարձանք
Յուլիսի Տին և հեռագրեցինք Ձեզի այդ մասին Յուլիսի 9ին:

Ձերդ Սրբազնութեան հրաւերին պատասխանելով և Սուրբ
Քաղաք երկրորդ անգամ ուխտի գալով, Մենք իրապէս հոգեպէս
մխիթարութեամբ ու հրմուտեցանք, շատ աւելիով քան կը նախատե-
սէինք: Արդարև Երուսաղէմը իր համափրիստոնէական սրբատեղի-
ներով և մանաւանդ վերանորոգուած ու շքեղացած Հայ Երուսա-
ղէմը, հիմա է որ Մեր սիրտը յուզեց ու գրաւեց, և դարձաւ Մեր
ապրումներու ներաշխարհի անբաժան մէկ մասը: Մեր գիտակ-
ցութեան մէջ այժմ Ս. Էջմիածինը ամբողջացած ու լիացած կը
տեսնենք Երուսաղէմի մեր Սուրբ Աթոռով:

Ու երբ Մեր այս խոհերը բուղբին կը յանձնենք, չենք կրը-
նար անգամ մը ևս Մեր գոհունակութիւնը և գնահատանքը չյայտ-
նել բոլոր անոնց, որոնք այս վերջին տասներկու տարիներու ըն-
թացքին Ձերդ Սրբազնութեան վերին ղեկավարութեան ու հոգա-
տարութեան ներքոյ, կեանքի կոչեցին Սուրբ Յարութեան Տաճարի
հայկական մասի վերակառուցման ու բարեկարգման աշ-
խատանքները՝ նուիրումով, գուրգուրանքով և կառուցողական
ու գեղարուեստական բարձր մաշակով, ամենուր ուժգին կերպով
դրոշմը դնելով հայ դասական նարտաքապետութեան ու ֆանդա-
կագործութեան համնաբին:

Պատմական մեծ իրադարձում մըն է ոչ միայն մեր ժամանա-
կաշրջանի, այլ նաև յետագայ դարերուն համար:

Այսու Մեր անվերապահ գնահատանքը կը յայտնենք Տ.
Շահէ Արքեպիսկոպոսին և Տ. Կիրեղ Ծ. վարդապետին, որոնք

ամէն մէկը իր կերպով ու շնորհներով մեծապէս սատարեցին ընդհանուր գործին: Նոյնքան խոր Մեր գնահատանքը կ'ուզենք ներկայացնել նաև հարտաբալետ եղուարդ Իւթիւնեանին և հարտաբալետ Տիրան Ոսկերչեանին, որոնք իրենց փայլուն տաղանդով ու նաշակով, կարողացան հայ դասական կառուցողական արուեստին նոր կեանք ու նոր փայլ տալ մեր օրերուն, մեր ժամանակներու ոգիով ու լեզուով: Շնորհակալութիւն բոլորին:

Վարձերնիդ կատար, սիրեցեալ եղբայր Մեր, Սրբազան Պատրիարք:

Մեր ուրախութիւնը իր գագաթնակէտին հասաւ, «Ալեքս և Մարի Մանուկեան» նորակառոյց դպրանոցի բացման հանդէտով: Մենք իրապէս ոգևորուած ենք այս նոր շէնքի կառուցումով, զոր կը նկատենք նիւթական հիմքը այն կրթական մշակութային գործին որ սկիզբ պիտի առնէ Ձեր պատրիարքութեան շրջանին: Կը մնայ հոգի տալ այդ դպրանոցին, որ կարողանայ իր նպատակին ծառայել: Վստահ ենք, թէ դասախօսական որակեալ կազմ մը ապահովելով, տեսչութեան մշտադէմ ջանքերով և Ձեր ոգեկան առաջնորդութեամբ կարն ժամանակի մէջ հնարաւոր կը դառնայ Ձեր և Մեր սպասումներու կենսագործումը: Այս արդիւնքին հասնելու համար Մեր իսկ երուսաղէմ ներկայութեան ծնունդ առած «Օժանդակ Մարմին»ը անպայման իր օգտակարութիւնը կ'ունենայ թէ՛ նիւթական, թէ՛ կրթական-բարոյական տեսակետներէ:

Համաձայն կազմուած ծրագրի, Մենք 25 Յուլիս 1975 թուակիր նամակներով դիմեցինք նախատեսուած ազգայիններուն, կոչ ընելով որ ընդունին մաս կազմել և աշխատանքի բաժին վերցընել «Օժանդակ Մարմին»ին մէջ: Ներքին Ձեզի կ'ուղարկենք պատնէնը Մեր յղած նամակներուն և ցանկը ազգայիններուն:

Մենք կը հաւատանք թէ անմար հաւատով, յարատև աշխատանքով և լաւատեսութեան ոգիով այս մեծ ծրագիրը ևս կեանքի կը կոչուի Ձերդ Սրբազնութեան պաշտօնավարութեան շրջանին:

Մայր Աթոռս միշտ պատրաստ է սիրով Ձեր կողքին ըլլալու իր հոգևոր հեղինակութեամբ ու օրհնութեամբ:

Եղբայրական անխառն զգացումներով և ամենաբարի մաղթանքներով՝

Վ Ա Զ Գ Է Ն Ա

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Մ Ա Տ Ե Ն Ա Դ Ա Ր Ա Ն

Երևան, 26 Յուլիսի 1975 թ.

Տ. Եղիշէ Սրբազան Պատրիարք

Հայոց Երուսաղէմի

Ամենապատիւ Պատրիարք Հայր.

1975 թ. Յուլիսի 25ին Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետ Տ. Տ. Վազգէն Ա Կաթողիկոսը, հանդիսաւոր պարագաներում Մաշտոցեան Մատենադարանին յանձնեց Ձեր և Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան բանկազին նուէրը՝ Թորոս Ռոսլինի 1268 թ. ընդօրինակած և նկարագարդած փառահեղ Աւետարանը: Հայրենանուէր այդ ֆայլով Դուք ոչ միայն հարստացրեցիք Մեսրոպ Մաշտոցի անունը կրող Մատենադարանի ձեռագրաց հաւաքածուն, այլ և հնարաւորութիւն ընձեռեցիք Մայր Հայրենիքի արուեստասէր ու գիտական հասարակայնութեանը ուսումնասիրելու և գնահատելու միջնադարեան մեծ մանրանկարչի ստեղծագործութիւնը՝ բուն ակունքից. Ձեռագիրը մուծուեց հայերէն ձեռագրերի հաւաքածու 10675 թուահամարի ներքոյ:

Մաշտոցեան Մատենադարանի գիտական խորհրդի և անձնակազմի անունից սրտաբուխ շնորհակալութիւն ենք յայտնում Ձեզ և Միաբանութեանդ այդ անգնահատելի նուիրատուութեան համար և բարեմաղբում արեւշատութիւն ու նոր յաջողութիւններ ի նպաստ մեր ժողովրդի բազմադարեան մշակոյթի:

Յարգանքով՝

ԼԵՒՈՆ ԽԱԶԻԿԵԱՆ

Մաշտոցեան Մատենադարանի Տնօրէն

ՁԵՌԱԳՐԱԿԱՆ

ՑՈՒՑԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՑ ՄԱՆՁԷՍԴՐԻ

ՃԱՆ ՌԱՅԼԸՆՏՍ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ

Թիւ 1

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

(ԺԱ դար)

Թերթ 171: Մաւալ 10×7.5 , գրութեան 8×5 մատնաչափ: Գրչութիւն երկաթագիր, երկսիւն տեղ տեղ մելանը կերած է մազաղաթ: Սեւ եւ չազանակազոյն մելանը տեղ տեղ մարած: Նիւթ սկզբի 15 թերթերը եւ վերջի 23 թերթերը թղթեայ, մնացեալ 133 թերթերը մազաղաթ: Կազմ ներկայիս զբոսաշրջ կաշկապատ տախտակ ժԸ դարու: Յետոյ դարձեալ վերանորոգեալ: Վերակազմութեան ատեն լուսանցքները նեղցած: Թղթեայ թերթերը ձեռագրին նորոգութեան ատեն յաւելեալ: Մանրանկարչութիւն չունի: Պարունակութիւն Աւետարան պակասաւոր: Յիշատակարան չունի: Մանօրութիւն թղթի կտորի մը վրայ Փրանսերէն գրուած է որ ձեռագիրը գրուած է Հայոց 453ին, որով Քրիստոսի 1004ին: Ինծի կարելի չեղաւ նման թուականի մը յիշատակութիւնը գտնել ձեռագրին մէջ:

Թիւ 2

ԳՈՐԾՔ ԱՌԱՔԵԼՈՑ

(ԺԳ դար)

Թերթ 195: Մաւալ 8×5.5 , գրութեան 5.5×4 մատնաչափ: Գրչութիւն երկսիւն, բոլորգիր տող 28: Նիւթ ընտիր մազաղաթ: Կազմ ժԷ դարէն, լաւ վիճակի մէջ, զբոսաշրջ կաշկապատ տախտակ: Մանրանկարչութիւն կարմիր երանգներով կիսախորաններ, լուսանցազարդեր եւ զարդագրեր: Պարունակութիւն Գործք Առաքելոց: Յիշատակարան չունի: Գրչութենէն դատելով ժԳ դար, գուցէ կիլիկեան:

Թիւ 3

ՎԱՐՔ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ

1544

Թերթ 189: Մաւալ 6×8.5 , գրութեան 6.75×4.25 մատնաչափ: Գրչութիւն միասիւն, բոլորգիր, 25 տող: Նիւթ ընտիր մազաղաթ: Կազմ կաշկապատ տախտակ ուշ ժամանակի: Վերակազմութեան ատեն լուսանցքներ կտրուած,

նեղցած: Մանրանկարչութիւն 121 մանրանկար, բազմաթիւ լուսանցազարդ, քանակներ կարմրաւ եւ կանանչով: Միաջկեան մանրանկարներ երբեմն ոսկեզարդ: Սկիզբը շատ դեղեցիկ խորան մը դունդազեղ եւ ոսկեզիծ:

Պարունակութիւն եւ Յիշատակարաններ:

Էջ 2ա. նոտրդիր: «Այս աղէքսանդրոս իսկէնսէր գովաբինէ չէ, այս որ անունն թուրքի լեզուով փութքովն է որ կասէ»: (Հոս յիշուած «Իսկէնսէր Զուլփարին» Հայ մեծահամբաւ բանաստեղծն էր Հնդկաստանի, ԺԶ-ԺԷ դարու միջոցին, Ազպարի արքունեաց մէջ: Յ. Ք.):

Էջ 2բ. միաջկեան մանրանկարին տակ, կապոյտ գօտիի մը մէջ սպիտակ գլխադրերով. «Զստացող գրոյս գտէր Աստուածատուր Պատրիարքն Յիւնեղէ Ի Տէր» (Սղաղբութիւնները բոլորգրով պարզած եմ: Յ. Ք.):

Էջ 42բ. զարմանալի ձիուն լուսանցքին տակ մանր նոտրդրով.

«Մբտիկ այս ձիուն բրէք որ կազմած է զսա ի հաւուց,
Զանձն ի գազանաց կազմաց ազին աւճաղլուխի ի ցրուց,
Սա ցրլաղլուխ կոչի զոր աստուած Փրկապէս եցոյց,
Աղէկսանդր բզսա տեսաւ ու հեծաւ որպէս դառիւծ»:

Էջ 169բ. «Շարաղբութիւնք չափարեալանք, ընդ որս եւ բանք ոտաւ նաւորք, սկսեալ յաշխարհարար ներածմանց»:

Էջ 182ա. գլխաւոր յիշատակարան:

«Յիշատակարան այսմ տառի»

«Փառք ամենազաւր տ(է)րութեանն ք(րիստոսի) ա(ստուծո)յ մերո: Որ ետ կարողութի(ւն) տկար ողո՝ Զաքարիայ մեղապարտ եպ(իսկոպո)սի. պիտականուն բանի խնդրողի: Հասանել յաւարտ պատմութե(ան) աշխարհաւ կալին աղեկանդրիս: Որ դրեցաւ ի խնդրոյ՝ բազմերջանիկ եւ յոքներանեան, շնորհազարդ եւ բանիրուն վարժապետին տէր ա(ստուա)ծատուր պատրիարքին, որ այժմ նստի յաթոռ հայրապետին յոհաննու ոսկէրեանին ի կոստանդինուպոլիսս. մեծաշուք պատուով ընկալեալ գիշխանութի(ւն) ի ս(ուր)բ յարփաւորէն մերմէ: Որ ցանկացող եղև այսմ կտակի, ի վայելումն անձին իւրոյ՝ բարեսիրի, եւ յետ աստեանց յիշատակ բարի եղիցի իւրն եւ ծնողաց իւրոց. հաւրն եաղուպին, եւ մաւրն մանապալին. որոց տ(է)ր յ(իսու)ս ք(րիստո)ս ողորմի. եւ վայելել տացէ զնա ընդ երկայն աւուրս Տ(է)ր ա(ստուա)ծատուր քաւապետին: Ես թափուրս յամ(ենայն) բարեաց զգաքարիայ մեղապարտ եպ(իսկոպո)սս աշակերտ շնորհազարդ Գրիգորիս կ(ա)թ(ո)ղ(իկո)սին, եւ յովսէփ վարպետին, որ յայսմ ամի փոխեցաւ ի դասս անմահից. եւ եղև ինձ մեծ սուք: Եւ տեսի զփափաք եւ զսէրն Փրէրիս մերոյ՝ յանձն առի եւ ա(ստուծո)յ աջողութ(եամ)րն կատարեցի. դրով եւ ծաղկեալ ոսկով, եւ երանդ երանդ գունով աւճառեցի սխրալիւր եղբաւրս մեր տ(է)ր ա(ստուա)ծատուր պրւէտիկոսին: Արդ՝ որք հանդիպիք սմա տեոջութ(եամ)բ, եւ կամ աւգոտութ(եամ)բ ինչիւրիք. յիւնեցէք ի միտս բարիս եւ ի հայցուածս պատկանաւորս զա(է)ր ա(ստուա)ծատուր տեսուչս: Եւ զիս զմեռեալս մեղաւք՝ զգաքարիայ եպ(իսկոպո)սս զծող եւ ծաղկող այսմ տառիս: Գրեցաւ սա ի թմրիս Հայոց ԶՂԳ (1544). ի սուլիմանաստիրս բոն(ա)կ(ա)լութե(ա)ն սուլչան սուլէմանին: Եւ դուք հանդիպողք սմա՝ աղաչեմ զձեզ որ չասէք բանս նախատանաց այլ մանաւանդ ա(ստուա)ծ ողորմի: Ի զծողէ զղ(ա)ք(ա)րէ (կապոյտով) ի մեղսամած մատանցս ընկալ տ(է)ր բարունիդ իմ պանծացեալ. հայցուածը քո եղև լըցեալ մեղապարտէս սա՝ զըծաղբեալ: Ոսկով երանդ գունով ծաղկեալ, ճըշգրտազեղ զանազանեալ, զայս աղէկսանդրըս հրաշափառ մի հանապաղ ի ձեռն

տալ: Սիրով պահեալ դատ խնամարար ի վայելումն անձինդ մընալ, որ չաղտու-
տեն զանգին դաւհար ա(ստուա)ծամար սիրուն համար: Քանզի մեղաւք եմ
աղտեղեալ, և ես քո յաղաւթն եմ յուսացեալ ջրնջել զանցանս իմ ա(եառ)նա-
րար որ է անթիւ և անհամար: Եթէ աւգոստի րան ի սմանէ և զմիտքս քո հա-
ճեցուցէ՞:

Ունի նաեւ Սաշատուր Կեչառեցի յիշատակարանը և Բարառնու-
թիւնը:

Թիւ 4

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

1656

Թերթ 358: Մաւալ 4.25×3.25, գրութիւն 2×3 մատնաչափ: Գրչու-
րիւն երկսիւն, բոլորդիւր, տող 20: Նիւր նախ 4 թերթ թուղթ, յետոյ 32 թերթ
ընտիր մազաղաթ, մնացեալը թուղթ: Կազմ գրոյժաղարդ կաշեպատ տախ-
տակ, հաւանարար ԺԸ դարու սկիզբէն Ամսղերտամ կազմուած: Այս կազմին
առեն աւելցուած է սկիզբը 15 պարագ թերթ և վերջը 11 թուղթ: Հանգամանք
լաւ: Մանրանկարչութիւն 18 տնօրինական նկարներ մազաղաթ մասին վրայ,
սակայն մաս մը խոնաւութենէ վնասուած: Քիչ ինչ սակի ալ գործածուած:
Յիշատակարաններ էջ 3ա. նոտրդիւր գրչէն տարբեր. «... և ի բազմաց մինն է
այս բարեպաշտ և աստուածատէր Դաշտեցի Եսայիայ՝ որդի զպարոն Առաքե-
լին: Որ զպտուղ բարեպաշտութեան առեալ է զայս զեղեցկանկար սուրբ աւե-
տարանս, և ետ ընծայ առ Սուրբ Հոգի եկեղեցւոյս Հայոց յԱմսղերտամայ յի-
շատակ իւրն. և զիւր ննջեցեալ ծնողացն հօրն Եսայիայ, և մօրն Մէրէմին, և
կենդանի եղբարցն մահաւոր թումանին, Յովաննէսին, և Մկրտչին: Եւ քնոն
կիցարէթին և որք մի անգամ հայր մերիւ ողորմի ատացողացդ. ինքն քրիս-
տոս ողորմեացի բոս մեծի ողորմութիւն իւրում յաստ և ի հանդերձեալն ա-
մէն»:

Էջ 179ր. Մարկոսի վերջը, գրչէն. «Յիշեցէք: Չստացող սորա զհեղա-
հոգի թաթոսն. և զիս տառապեալ Մարկոս գրիչս մի հայր մերիւ թվին ՌՃԵ
(1656)»:

Թիւ 5

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն

(ԺԷ դար)

Թերթ 313: Մաւալ 4×5.5, գրութիւն 2.25×3.75 մատնաչափ: Գրչու-
չութիւն միասիւն, բոլորդիւր, տող 25: Նիւր մազաղաթ: Կազմ գրոյժաղարդ
կաշեպատ տախտակ: Արծաթ փակիչ երկու հատ: Մանրանկարչութիւն ութը
բոլորիջեան մանրանկարներ և նոյնքան խորաններ և կիսախորաններ, ինչ-
պէս նաեւ բազմաթիւ լուսանցքի զարդեր ու մանրանկարներ: Լաւ պծուած,
գունաղեղ և ոսկեղարդ: Բոլորն ալ մաքուր և լաւ վիճակի մէջ: Յիշատակա-
րան չունի, բացի էջ 267ա. յիշատակութիւն մը, բոտ որուն անարժան Վրթա-
նէս Արեւելեան կողմանց 150 Քլօրին վճարած է ձեռագրիս որ հաղարներ կ'ար-
է կ'ըսէ:

Թիւ 6

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն

1616

Թերթ 399: Մաւալ 2·5×5, գրութիւն 2·25×3·5 մատնաչափ: Գրչութիւն միասին, բոլորգիր, սեւ մելան, տող 20: Կազմ գրողագարդ կաշեպատ տախտակ, լաթով աստառուած: Մանրանկարչութիւն քանի մը խորաններ եւ կիտախորաններ, գունազեղ, սոկեղիծ: Էջ 2ա· խորանը միասնուած: Յիշատակարան վերջը, գրչէն.

Նկրտիլ սակայն ընդ բարեաց,
 Ջանիւ յաղթէ մարդ բոտ կարեաց,
 Աշխարհիս մի փարիւր կենաց,
 Վրիպիմք ամենայն կարծեաց,
 Ջանձամբ անձին իմոյ գրեմ,
 Յանանցնութեանս որ վկայեմ:
 Աւաղ չար կեանս անցուցել իմ
 Վա՛յ ինձ յորժամ մտաւ ածեմ,
 Բոտեալ մեղաւքս դանազան
 Բան գրոցս եղեն ինձ խթան:
 Է թէ այսու ոչ եմ արժան
 Սակայն արժանացեալք կարգան,
 Թէպէտ գրել չեմ բաւական,
 Քանզի անկեալ եմ գրադման:
 Եղէ Լիւրարց իմ աւնական
 Յտկոր անուն գրիչըն այն
 Այլ թէ արժան առնէք յիշման
 Ջղճաւդս իմ եւ բղնորայն
 Սոյն պէս յիշէք համանգամայն
 Կամս արարչին ի յաւիտեան
 Ամենայնէ եմ վրիպիւր
 Միայն բանիւ մխիթարեալ,
 Յանկում գրոյն որ միացեալ,
 Բանըն գրով մարմին եղեալ,
 Եւ թուականէս յետ ի տուի
 Թիւըն ծածակեալ գրով ամփոփ,
 Այս թուականն յետ գիրքն հուպ
 Եւ թուական ԵՂԷ ՅԱԿՈՅ (1616):
 Լոյս է բան գրքոյս հետեւիր.
 Այսու ճշմարտութեան հասիր,
 Եւ սովաւ լինի բան եւ իր.
 Անունս գլխադրէն ծանիրք:
 Վերջին տողը կ'ականարկէ տնկապետուն որ կը կարդամ նազարէքե ասացեալ ե:

Թիւ 7

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

1744

Թերթ 195: Մաւալ 4×5·5, գրութիւն 2·25×3·75 մատնաչափ: Գրչութիւն

քիւն միասին, բոլորդիր, տող 21: Նիւք ընտիր թուղթ: Կազմ ոսկեգրուող չիկարոկ, խաւաքարտի վրայ, պարսկական ոճով, ունի թերթապահ: Թերթիւրը ընդելուզուած են կարուած թուղթ չըջանակներու մէջ, որոնցմէ սմանք մասամբ բաժնուած են չըջանակներէն: Մանրանկարչութիւն ճոխ: Մանօրութիւն ձեռագրին մէջ կայ վեց էջ արդի ժամանակուան անդկերէն գրութիւն, ուր ձեռագրիրը կը նկարագրուի եւ թուական կը տրուի ժն կամ ԺԶ դար, որ անշուշտ ճիշդ չէ: Հաւանաբար ծախող մը ձեռագրիրը բարձր արժէքով ծախելու համար ալջպէս բրած է, մինչ ձեռագրին գրչութեան ժամանակը որոշ է յիշատակարանին մէջ: Յիշատակարան ունի ոտանաւոր «Իմաստութեան Սողոմոնի», որուն տնկապէրը կը կազմեն Ի Վալեղուիմ Մատուր Աղայեցի: Վերջի տունը.

«Ի թուին Հայոց մեծ տոմարի

Ներ այսմ ամի ծրրեալ լինի

Երկ երկոտասան յարեկնի

Յորմէ կոյս թիւ ի բաց թողցի

Կուսաթուով Ապրիլի

գրեցաւ եւ ծաղկեցաւ ձեռամբ բազմաց վայի արժանի Աւետիս ժշտամեղ քահանայի... վայելումն՝ ցեղապանծ Խալի(ա)րենց լուսաւոր Հոգի Յակոբջանի որդի խոհեմիմաստ եւ Հանճարալիք պարոն Մատուրի Աղային...»:

Գրչութիւնը կատարուած է աղահոսաբար Նոր Զուգա, ուր կը գործէր բազմալուստակ Աւետիս գրիչ-ծաղկող ԺԶ դարու սկիզբը:

Թիւ 8

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս

(Ժէ դար)

Թեքք 228: Մաւալ 3×4.5, գրութիւն 1.75×2.75 մասնաչափ: Գրչութիւն միասին, բոլորդիր, սեւ մէրան, տող 18: Նիւք մագաղաթ: Կազմ եւրոպական, խաւաքարտի վրայ կաշի: Մանրանկարչութիւն պայծառ բայցոյն քանի մը խորաններ, լուսանցադարդ եւ զարդարեր: Յիշատակարան գրչին կը պակսի: Վերջին էջին կայ 1677 Նոյեմբեր 25 թուակիր գրութիւն մը, ուր կ'ըսուի որ ինք, Դաւիթ, մտած է (Հոռմի) Պապական դպրոցը, թէ Նախիջևանի պատանէն է եւ մականունը Աւանէսեանց, բնիկ Ապարանցի:

Թիւ 9

Ա Ղ Օ Թ Ա Գ Ի Բ Ք

1651

Թեքք 48: Մաւալ 4×5.75, գրութիւն 2.25×4 մասնաչափ: Գրչութիւն միասին, զանազան ձեռքէ նորոգիր: Նիւք փայլուն թուղթ: Կազմ կաշեպատ խաւաքարտ պարսկական ոճով, գրոշմադարդ, տեղ տեղ նորոգուած: Մանրանկարչութիւն չունի, բացի քանի մը սովորական թռչնադրերէ, կարմրաւ: Յիշատակարան գրքին վերջը, գուցէ գրչին, կ'իմացնէ որ ազօթագիրքը գրուած է 1651 Յունիարի 10-ին:

Յ. ՔԻՒՐՏԵԱՆ

(Շար. 1)

ABOU'L ALA MAHARI

SURA THE SEVENTH

At the entrance gates of the infinite Arabian desert, exhausted and weary,
 Stood the car'van of Abou-Mahari
 The far horizons, in their emptiness, in unbound freedom, showed a blazing sight
 Darkness was gathering its velvet hems, the skies were swinging in vermillion light.
 Abou-Mahari sat down all alone inclined his head on jacent rocky-stone
 Plunged his glance in th'enchancing distance, his soul reconciled and quiet in tone
 "O, how free am I, infinitely free! Is it possible that the endless ground
 Of this sahara be able to embrace and to encircle my freedom unbound?
 No human life will behold me hither, and will not reach me any human arm
 O, you Liberty, Rose of Paradise, smell of its roses and their fragrant charm;
 With superb roses do crown my forehead and into my soul your lanterns do light,
 O, you liberty, immortal Al-Koran of the paradise — you nightingale bright;
 Charming sahara, you sublime wisdom, you golden world, thousand hails to you
 Spotless desert where ne'er any man does ravish another, O, blessed are you!
 Do extend yourself, spread the yellow sand-waves of your seas over every nation
 And bury all men, village and market and castles and huts under their motion
 By your dragon wind let the liberty its dominion spread over every clime,
 Over the whole earth; let its golden light brighten the freedom like a sun sublime.
 With thousand marvels, with ten thousand charms, the all embracing, the beautiful sun
 Rose up in the east, with a shining light, splendidly calm; wearing a rose-gown.
 The desert extended, stretched its outlines under the lantern of the sublime sun
 And shone in blazing, beautiful colours like a huge skin of a gigantic lion.
 "Salam to you sun, and ten thousand thanks, you stronger than God, source of life's start;
 You alone holy, you holy, you kind, immortal mother, you the mother's heart.
 You universal golden goblet of infinite bliss and intoxication,
 O, you delightful, O, you fiery wine, enticing, charming you unbound ocean.
 You kind, holy sun, you universal feast of ten thousand kinds of delight,
 Behold, here's my soul an empty goblet, pour into it your unmixed wine-light,
 And with your wisdom, your felicity, immortality you do make me drunk,
 That I might forget the unadorned past and in your fragrant reveries be sunk.
 O, make me drunk, do make me drunk with your immortal juice of intoxication,
 That I might forget man, deceit and lies, forever forget evil, affliction.
 And by your grandeur you do make drunk, O, make me drunk with your extatic sight;
 You invincible champion against dark, you mother of springs and sea of delight.
 You alone are kind, you my only love, motherly bosom, you alone are saint,
 You shatt'r'er of Death, you compassionate, the only beauty, superb without taint.
 I am loving you, I am loving you, stab me, wound me with your fiery dart,
 And spread your radiant golden hair o'er me, and do caress me, do caress my heart.
 With your burning kiss you do bite my lips and stain them with blood with your ardent bite,
 And open to me your happy bosom, that with flaming love I soar to your light.
 Let me become deaf fore'er and ever, and forever let my eyes become blind,
 That I may not hear the voice of the world, may not see the men that I leave behind.

My noble car'van, for thousands of years fly towards the sun, to it you do soar,
And be part of it, become immortal, there in its bosom you live ever more.
O, my mother sun, your magnificent purple-golden robe o'er my shoulder spread,
That victoriously darting towards you, in your glorious light I become sacred.
You stronger than God, you my only love, my only mother, bosom motherly,
You alone are kind, alone marvellous, alone beautiful and alone holy.

SURA THE EIGHTH AND LAST

And now the camels, like golden canoes, in the burning waves of desert ocean,
Did cleave the pathway towards the luminous and flaming distance with darting motion.
And no wind could reach, with its fiery wings, the caravan in its hasty flight,
And to its flight no arrow could reach that by wild bedouins might have been untied.
From the vouhadines, the cool breeze did bring the fiery Kassids that inflamed longing;
The reveries of their own virgin heart the shower-springs did warble and sing.
And the bright fairies of the Fairy-tales, through the Mother-palm's soft and rusling hiss
Sent Abou-'lala kisses and salute and did invite him by hidden promise.
But Abou-'lala neither their rusle nor their soft salute wanted to listen,
He greedily did soar towards the sun, and his countenance was bright like sun.
And the seraphs, with the new visions of thousand deceits and enchanting sites,
Did rapture his soul, sending to it wings of luminous dreams and of golden lights.
The mighty camels, with detached rush-ropes, infuriously, now onward did hie,
With raging madness, as on wings of fire, they did hurry on, did hover and fly.
And under the spray of the bright sun-light all things did reveal a sparkling view,
Freely and loudly did jingle the bells, laughing joyfully in colourful hue.
And as an eagle, Abou-Mahari, upon the bright sun fixing his eye-sight,
Flew incessantly, sleeplessly flew on, his soul luminous in a blissful light.
And now behind him stretched the desert in bosom of lights, unveiled and bare,
High above the sun gracefully did walk, spreading over him his bright sapphire hair.
The purple-stuff, with the foam of gold, over his shoulder, Abou Mahari
The sublime poet, towards the immortal sun, majestically hied in great hurry.

THE END

AVEDIC ISAHAKIAN

Trans. M. MANOUKIAN

Գ Ր Ք Ն Ր Ո Ւ Ն

Զօրքերու պէս կարգապահ ու ծերերու պէս խոհուն,

Գիրքեր նիհար, հաստափոք, շարուած են դէմս կողք-կողքի,

Իրենց սրտին ամփոփած իմաստութիւնն դարերուն,

Զիս կը կանչեն անընդհատ իրենց անհուն վայելիքին:

Գիրքեր, գիրքեր բազմացեղ, դուք տարիներ շարունակ

եղաք մտիքին իմ աւիշն, իմ սփոփանքն ու իմ զանձ,

Իմ ընկերներս լաւագոյն ու մերք ընկերք միակ,

Ու գոհացումը տուիք տենչանքներուն իմ անսանձ:

Թէ զիս կոչէք ապերախտ՝ չեմ զարմանար ես այսօր,

Ջահելէ ետք ձեր լոյսով աղկաղկ իմ միտքն շարունակ

երբ կը լինէմ ձեզ մոռցած՝ բարիքները ձեր բոլոր,

Հրաւերին ձեր տափուկ՝ կը դարձրենք երբ կոնակ:

Այո, այլևս չեմ կրնար ընդառաջել հոգեկին

Հրաւերին ձեր, քանի դեռ կեանքին հետ կը կուրծիմ,

Լիանալու ձեր հացով երբ ժամանակը չունիմ,

Օ՛, ժամանակը այդ ժանտ — մեր մեծագոյն քշմամբն...:

Գ. ՃԱՐՏԱՐ

Երուսաղէմ, 1975

THE ARMENIAN VERSION OF THE TESTAMENTS OF THE TWELVE PATRIARCHS: SELECTION OF MANUSCRIPTS

MICHAEL E. STONE

The Hebrew University of Jerusalem

INTRODUCTORY REMARKS

As proposed in the writer's two previous programmatic papers, sample texts were collated and studied for all manuscripts available to him.¹ Thanks must be expressed to A. Hultgard and M. van Esbroeck who assisted in the preparation of the collations and to M. de Jonge who kindly supplied advance copies of the apparatus of the relevant sections of the new Greek edition which he is preparing. The manuscripts examined and their sigla are:

Siglum	Burchard, No.
A Venice, No. 346, 1220 C. E.	38
B Venice, No. 679, 15th century	40
C Venice, No. 229, 1665 C. E.	36
D Venice, No. 1270, 14th-15th century	42
E British and Foreign Bible Society, 17th century	29
G London, BM or. 8833, 17th century	30
H Oxford, Bodleian Arm e 30, 13th century	31
I Rome, Bibl. Vat. Arm 1, 1625 C. E.	34
K Vienna, Mechitarist No. 126, 1388 C. E.	43
L Vienna, Nationalbibl. Arm. 11, before 1608 C. E.	45
M Jerusalem, No. 1925, 1269 C. E.	26
N Jerusalem, No. 428, 1620 C. E.	25
O Jerusalem, No. 501, 17th century	—
P Jerusalem, No. 1927, 1649 C. E.	—
Q Jerusalem, No. 1933, 1645 C. E.	—
R Jerusalem, No. 1934, 1643 C. E.	—
S Jerusalem, No. 939, 1621 C. E.	—
T Jerusalem, No. 1170, 1787 C. E.	—
V Erevan, No. 353, 1317 C. E.	12
W Vienna, Mechitarist No. 705, 1403 C. E.	44
X Erevan, No. 346, 1390 and 1400 C. E.	7
Y Erevan, No. 354, 14th century	13
Z Erevan, No. 1500, 1282-83 C. E.	15
Aa New Julfa, No. 2, 17th century	—

¹ Michael E. Stone, 'The Jerusalem Manuscripts of the Testaments of the Twelve Patriarchs: Samples of Text,' *Sion* 44 (1970), pp. 29-35; *idem* 'Methodological Issues in the Textual Study of the Apocrypha and Pseudepigrapha,' *Proceedings of the Fifth World Congress of Jewish Studies* (Jerusalem: 1971), pp. 211-217. 'Burchard' refers to Ch. Burchard, 'Zur armenischen Überlieferung der Testamente der Zwölf Patriarchen,' *Studien zu den Testamenten der Zwölf Patriarchen*, (ZNW Beiheft 36; 1969), pp. 1-29.

Bb	Venice, No. 280, 1418-1422 C. E. (previous siglum B*)	37
Cc	Venice, No. 623, 1648 C. E.	39
Dd	Venice, No. 1182, 1656 C. E.	41
Ee	Rome, Bibl. Casanatense f IV. 8, 1596 C. E.	33

In addition:

U New Julfa 3 (*olim* Calcutta), 17th century —

was used on the basis of the text published for Testament of Levi.² Charles utilized one additional manuscript, but his collations are partial and unreliable.³ All material here discussed was studied first hand either in the manuscripts themselves or in microfilms.

The samples selected were: T. Levi chs. 1, 8, 19; T. Zeb. ch. 9, T. Jos. ch. 19, and T. Benj. chs. 11-12. The base text for the collations was that published, for T. Levi in *The Testament of Levi* and for T. Zeb., T. Jos., T. Benj. in *Sion*, 1970. The following manuscripts were incomplete, or the microfilms were incomplete, in certain respects.

A lacking T. Benj. 11-12 in the manuscript;

C lacking T. Jos. 19 in the microfilm;

U only previously published samples of T. Levi available;

Y lacking T. Benj. 11-12 in microfilm;

Z lacuna from T. Levi 2:9-9:5 results in omission of T. Levi 8;

Bb lacking T. Benj. 11-12 in microfilm, some readings can be supplied from previous editions.⁴

The collations thus include the evidence of 29 manuscripts out of a total of 52 known today. Of the remainder (all in Erevan), three are undated and the others all of 17th century date. All the earlier manuscripts known are included in the sample collations. Thus, although it is possible that in these later manuscripts text types of interest are preserved, it is not particularly probable that they contain anything very superior to the text of the 16 manuscripts of the 17th century which were examined.

The collations made, an apparatus was prepared. All cases in which a manuscript or group of manuscripts of less than half of the total number of witnesses showed a reading in agreement with an extant Greek witness or a reading clearly intrinsically superior were isolated. These were limited to a specific group of manuscripts as is evident from the appended examples. Moreover, certain readings seem to indicate some amount of second contact with the Greek version (see Appendix I, below).

It was confirmed that the four basic text-types isolated by Hultgard exist, viz: Z MV β α .⁵ It will be evident from the examples listed below that his statement, 'il nous paraît que le texte de la version arménienne

² See the writer's *Testament of Levi* (Jerusalem: 1969), pp. 165-188. The reader is referred, for detailed description of the manuscripts and bibliography, to Burchard's paper and to S. Ter-Avetissian, *Katalog der Armenischen HSS. in der Bibliothek des Klosters in Neu Djoulfa* (Vienna: 1970), [in Armenian].

³ On Charles' collations, see *Testament of Levi*, General Index, s. v.

⁴ R. H. Charles, *The Greek Versions of the Testaments of the Twelve Patriarchs* (Oxford: 1908); S. Yovsep'ianc', Անկանոն Գիրք շին Կրակարանայ [Uncanonical Books of the Old Testament] (Venice: 1896).

⁵ A. Hultgard, *Croyances Messianiques des Test. XII Patr.* (dissertation; Uppsala: 1971), pp. 35ff. He builds upon *Testament of Levi*, pp. 27-30.

se laisse établir seulement à l'aide de A^{my} [i.e. MV] et A^z [i.e. Z], (p. 36)' is too far-reaching. The text of α is better, in a number of cases, than that of all other witnesses, even though MV Z are without doubt the best single manuscripts. These readings of α are particularly important in that where MV and Z split, that which concords with α is usually primitive. Moreover, certain manuscripts of β preserve significant readings. The text of an *editio minor*, then, should be based upon Z MV and select manuscripts of α and β .⁶ This will ensure that the text is based upon those manuscripts preserving the best text-forms and also that all the chief textual types which have developed in Armenian are represented in the edition.

The readings considered are substantial variants of a 'non-repetitive' character.⁷ Cases of omission, even where it accords with the Greek, are not usually considered. This is particularly the practice in the case of α , which is an abbreviated text form.

SUPERIOR READINGS OF MINOR GROUPINGS

Z alone

T. Levi 19:2 *սուհակ*] + *մեր* Z

Greek *ἡμεῖς*

T. Levi 19:4 *սւթ*] *և թն* Z *հինգ* α

Greek *ἑπτά*; the reading of α goes back to the text of Z by graphic corruption.

T. Zeb. 9:4 inc] + *մի բաժանիք յերկուս զսուխս* Z

Greek *μὴ σχίσθητε εἰς δύο κεφαλὰς*

T. Zeb. 9:5 *գործիցէք*] + *և ամենայն կոսոց երկիր պահանիցէք* Z

Greek *καί γε πᾶν εἶδωλον προσκυνήσετε*

T. Zeb. 9:8 *ծագեացէ*] + *ձեզ* Z

Greek *ὁμῖν*

It follows that Z is characterized by a number of significantly superior readings. It may be added that it is rarely inferior to the other manuscripts.

α alone

T. Levi 8:2 *զիտու թեանն*] + *և զրոն ճշմարտութեան* (- *սւթեանն* H) *և զթթիւսն հաւատաց* (- *ս* HK) *և զգարդ* (*գարդ* HKB) *նշանին և զհփուսն* (+ *ի* W) *մարգարէութեան* (*մարդութեան* H*)

Greek *καὶ τὸν ποδῆσιν τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πέταλον τῆς πίστεως καὶ τὴν μίτραν τοῦ σημείου καὶ τὸ ἐφόδ τῆς προφητείας*; in spite of some differences, α clearly reflects the Greek text.

T. Levi 8:8 α does not have the dittography of *և լցին զձեռս իմ խնկով* found in all other Armenian witnesses.

T. Levi 8:1 *զաթուս*] *և թանասուն* α

Greek *ἑξάμυκοντα*

T. Levi 8:14 *կղիցի* *կոչեացի* α -W *կոչեաց* *ի* W

Greek *ἐπικληθήσεται*

⁶ It is also evident from the present re-collation of the material used by Charles and Yovsep'iane' that their collations are neither accurate nor exhaustive.

⁷ See *Testament of Levi*, pp. 197f.

T. Levi 8:16 *ἡμεῖς ἡμεῖς* *ἡμεῖς* *ἡμεῖς* *ἡμεῖς* (HK) *α*

Greek *τῶ σπείρουσι σου*

T. Levi 8:19 *ἡμεῖς ἡμεῖς* + *ἡμεῖς* *α*

Greek *τοῦτο*

α is a reworked text and shows numerous readings which are secondary in character. The text which served as the underlying basis of the reworking was clearly most important.

Z *α*

T. Levi 19:1 *ἡμεῖς* + *ἡμεῖς ἡμεῖς* Z *α*

Greek *ἡμεῖς ἡμεῖς*

T. Levi 19:3 *ἡμεῖς* *20* *ἡμεῖς* Z *α*

Greek *ἡμεῖς: μου καὶ ἡμεῖς g μου l*

T. Jos. 19:5 *ἡμεῖς ἡμεῖς* Z ABHKS

The reading of Z ABHKS is clearly preferable and no Greek is extant.

These cases in which Z and *α* or part of *α* are superior to all other witness serve to confirm the value of these two text types.

MV

V is a copy of M or of a text very like it. Rarely does it preserve a reading clearly superior to a corruption of M. MV occur alone, superior to all MSS, only in T. Levi ch. 8 which, it should be observed, is missing in Z. MV do occur in a very significant number of readings with one or two other witnesses, usually Z, *α* or part of *α* which preserve the best text. It forms a valuable corroboration particularly for this latter witness which is not consistently superior.

MV alone

T. Levi 8:12 *ἡμεῖς ἡμεῖς* MV *ἡμεῖς* Z *β* *ἡμεῖς* S *ἡμεῖς* *rel*

Greek *ὁ πιστεύσας*

T. Levi 8:14 *ἡ* MV om rel

Greek *εἰς*: but on this type of variant, see *Testament of Levi*, p. 69, commentary.

MV ABSW

T. Levi 19:5 *ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς* MV ABSW om rel

Greek *καὶ τὸ λόγιον τοῦ σπείρου*

MV Z

T. Levi 19:5 *ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς* MV Z om rel

Greek *ἡμεῖς αὐτὸν*

T. Jos. 19:11 *ἡμεῖς* A.V Z om rel

Greek *ἡμεῖς*

MV Z S

T. Jos. 19:7 *ἡμεῖς* MV Z S rel vary

This seems best in context; no Greek extant.

MV Z α T. Levi 19:3 *ῥωνῆς*] MV Z α om relGreek *τῶν λογῶν*T. Zeb. 9:3 *ἰβήτης* *ῥωνῆς*] MV Z α *ἰβήτης* *ῥωνῆς* X Bb *ῥωνῆς*
ἰβήτης relGreek *ἰβήτης ῥωνῆς*T. Benj. 11:2 *ῥωνῆς* *ῥωνῆς*] MV Z α *ῥωνῆς* relGreek *ἰβήτης Κυρίου*T. Benj. 12:4 *ῥωνῆς* *ῥωνῆς*] MV Z α *ῥωνῆς* relGreek *ἐκ τῆς Χαναάν*M[V] Z NO α T. Jos. 19:5 *ῥωνῆς*] M Z NO α *ῥωνῆς* rel: V is independently cor-
This seems best in context; no Greek extant. [rupt.

Summary

The readings adduced so far set it beyond doubt that MV, Z, α should be included in the *editio minor* and further that Z is the best single witness.

XBb

Bb is dependent on a text like X but has been reworked, somewhat. XBb form a special subgroup of β , occasionally with superior readings.

XBb alone

T. Benj. 12:1 *ῥωνῆς*] + *ῥωνῆς* XBbGreek *ῥωνῆς*MV Z α XBbT. Zeb. 9:6 fin] + *ῥωνῆς* (om XBb α) *ῥωνῆς* MV Z α XBbGreek *καὶ ἰβήτης*

MV Z XBb W

T. Levi 19:4 *ῥωνῆς*] MV Z XBb W *ῥωνῆς* rel [tary.*Greek *ζῆτης*; on this reading see *Testament of Levi*, p. 129, commen-

Other Manuscripts

L shows certain readings found in MV, Z, α and not in the rest of the manuscripts of β . One case of ZK Bb occurs; in one instance it is just conceivable that B preserves a superior reading. No other cases occur.

Z L α T. Levi 1:2 *ῥωνῆς*] om Z L α = Greek

MV U L

T. Levi 8:14 *ῥωνῆς* 1°] M V U L *ῥωνῆς* relGreek *καὶ ἰβήτης*

Z K Bb

* Note also: T. Benj. 12:2 ZX om *ῥωνῆς* = Greek; on T. Levi 8:10 where Bb preserves a phrase which might be viewed as superior, see *Testament of Levi*, pp. 82f. The reading is, however, probably a result of the recensitional activity of Bb.

T. Zeb. 9:8 *արդարութեանն*] + *h* Z K Bb

Greek *xzi*

B alone

T. Levi 8:18 *յանդիմանեցա* | *անդ իմացա* B

Greek *συνε*: B could be the text from which the corruption was made, but it equally plausibly could be the result of a correction. If it were to reflect the original, that would witness a non-existent Greek.

CONCLUSIONS

1. It follows from these examples that the *editio minor* should be based upon the collation of Z, MV α (or part thereof, see below), X, L. The position of Bb is not certain and although it seems unlikely to produce any good readings not in X it should probably be collated. This selection of witnesses will, most probably, preserve all readings significant for the resituation of the Greek text which have survived in the Armenian tradition. Equally, it presents a spectrum of the textual types which developed in Armenian.

2. Of α , the edition will utilize S W K with occasional consultation of B (see Appendix II, below).

3. The text of the edition should be based upon Z, into the text of which readings from the other text types will be introduced in those cases in which they are indubitably superior. In cases in which Z is not extant, M should be used.

[Since the preparation of this article in April, 1975 a sample edition of the Testament of Joseph, based upon the manuscripts here selected has appeared. In the Introduction to that edition certain refinements of the conclusions presented here have been achieved, in particular as regards the utilization of V and Bb. See: M. E. Stone, *The Armenian Version of the Testament of Joseph* (Texts and Translations 6, Pseudepigrapha Series 5, Missoula: 1975).]

APPENDIX I

Evidence for a Possible Second Contact between Armenian and Greek

A second, important result of the study of the samples was that a number of cases emerged in which two attested Greek readings both seemed to be presented by Armenian manuscripts. Their sparseness makes it possible that conjunctive developments may be responsible for them. Yet certain of these seem to form a pattern of occurrence and in these cases the likelihood of conjunctive development or incidental glossing is reduced.

α and part of α

T. Levi 8:3 *առին*] MV Z β + *gh* α

Greek *ειπεν*: + *ου d m c i*

T. Levi 8:17 *h* *q* *omomaronp* *h* *q* *q* *h* *h*] MV Z β om α

Greek *xai xutai xai ypauuatais*: om Greek α

This may be conjunctive, but the homoioteleuton is easier in Greek than in Armenian.

T. Levi 8:17 *q h* | MV Z β *h* α

ἔτι: καὶ c h i

T. Levi 8:18 *ααωξήν* | MV Z β *ααωξήν ααυήκων* α

ἐκείνου (τοῦ πρότερου k): τοῦ πρώτου ὀνείρου c h i

Notably all these cases show a reading of α coinciding with Greek *c h i*. A similar pattern can be observed in three readings of BW in T. Levi 19:2-3. In these cases, however, the identity between BW and the Greek minority readings is not complete.

T. Levi 19:2 *ζωερὺν δὲρ ααωγαφ* | MV Z β AHKS *ζωερὺν ἱερήων* *ααωγῆν* BW

Greek ἀπεκρίθημεν ἡμεῖς τῷ πατρὶ (+ ἡμῶν *e*): ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τῷ πατρὶ αὐτῶν *d*; cf. *c h i*

The split of the first and third persons is evident in both versions, but there is a good deal of variation in the Greek tradition.

T. Levi 19:3 *ζωγρὺν δὲρ* | MV Z β AHKS *ζωγρὺν ἡγω* BW

Greek ὁ πατὴρ ἡμῶν: ὁ πατὴρ αὐτῶν Λευὶς *d* ὁ πατὴρ αὐτῶν *c h i*

T. Levi 19:3 *ααωγαφ δὲρ* | MV Z β AHKS *αρηρῆρὺν ααωγῆν* BW

Greek εἰπόμεν: εἶπον αὐτῶν (om. *d*) οἱ υἱοὶ αὐτοῦ *d c h i*; cf. εἶπον ἐκεῖνοι *g*

In this connection note also the following two readings:

L X Bb α

T. Levi 8:10 *lgḥ* | MV Z rel β *hlg* *LX Bb* α

Greek ἐπλήρωσαν: ἐπλήρωσε (-σεν *m f*) *d a c h i m f*

L alone

T. Levi 8:3 *ααωαῦ* | om *L*

Greek κυρίου: om *c h i*

Summary

It seems that, at least in T. Levi ch. 8, α may show a special relationship with *c h i*. It also seems possible that this is true of WB and *d c h i* in T. Levi ch. 19⁹. Caution, however would dictate the suspension of final judgement until further evidence emerges. Any possible relationship between *L, X*, and *Bb* and *c h i* remains unproven.

Other Manuscripts

A number of other such splits have been found, but no pattern emerges from an examination on them. They are given here for the sake of completeness of the presentation.

X Bb

T. Levi title *qḥḥaw* | + *αρηρῆρὺν ααωαφρω* *X Bb*

Greek Λευί: + υἱοῦ Ἰακωβ *e*

T. Benj. 12:1 *qḥḥawrahaw* | + *ααῦρḥḥ* *X Bb*

Greek ἐπλήρωσε: Πλήρωσας πενιαμαν *d*

Both these cases are expansionary additions, cf. also *X Bb* in T. Levi 19:5 *bis*.

⁹ After examining these examples, Prof. M. de Jonge cautiously observes that "secondary influence cannot be excluded, but it has not been proved" (letter of March 18, 1975). The hypothesis must now actively be examined, and all that is needed for the present study is that manuscripts possibly showing such splits be included in the edition.

MV alone

T. Levi 8:4 *ηωρηδωμ]* MV om rel

Greek + *εα*

MV Z α

T. Zeb. 9:5 *δωρηδωμ]* MV Z *α* + *βα* rel

Greek *εγω*: + *εγω* *ch i*

Here the majority reading of Armenian agrees with *ch i* and its minority reading, including *α*, with majority Greek.

MV Z

T. Benj. 11:1 *ηωρηδωμ]* McV Z *ηωρηδωμ* M* *ηωρηδωμ* X *ηωρηδωμ* rel

Greek *κληρονομαι*: *κληρονομαι* g 1

H K

T. Levi 1:1 *ηωρηδωμ]* *ηωρηδωμ* H K

Greek *το αμωρηδωμ* d m: *εγω* *τελευτη*: g 1

A doubtful case.

From this evidence it follows that the possibility of a second contact of *α* with a Greek text like *ch i* should be entertained. All other readings have been given too, even in cases where they are not certain. New evidence may emerge as the work on the edition proceeds or it may eventuate that such scattered readings are the result of glossing or conjunctive developments.

As far as the selection of manuscripts for use in the forthcoming *editio minor* is concerned, it is important that witnesses showing significant evidence of such second contacts be included in the collations. It may be remarked, parenthetically, that in fact there is almost complete overlap between those manuscripts discerned to contain superior readings and those containing evidence of the second contact.

APPENDIX II

Selection of the Manuscripts of α

The six manuscripts of *α* examined fall into three major groups: B W, H K, A S. The following table sets forth cases of superior or split readings involving part of this group, cited in the order in which they occur above. It makes apparent that no such readings occur in A H which are not included in B K S W. Moreover, the single reading of B alone is doubtful in highest order. Therefore, for the *editio minor* K S W will be collated. B will be consulted where additional evidence seems to be required.

	A	S	B	W	H	K
T. Levi 8:2	x	x	x	x		
T. Jos. 19:7		x				
T. Levi 19:4				x		
T. Levi 9:8						x
T. Levi 8:8			x			
T. Levi 19:2			x	x		
T. Levi 19:3			x	x		
T. Levi 19:3			x	x		
T. Levi 1:1					x	x

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՁԱՑ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

1974 — 1975

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ

Նորին Ս. Օծուխին Վեհափառ Տ. Տ. Վաղգէն Առաջին

Սրբաշնորհոյն Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց,

Ամենապատիւ Տ. Եղիշէ Ս. Արքեպս. Տէրութեան

Բարեխնամ Պատրիարք Ս. Աթոռոյն Երուսաղէմի,

Ամենապատիւ Տ. Շնորհք Ս. Արքեպս. Գալուստեան

Բարեխնամ Պատրիարք Կ. Պոլսոյ,

Վսեմափայլ Տէր և Տիկին Արք. և Մարի. Մանուկեաններ,

Արժանընտիր Նախագահ Հ. Բ. Ը. Միութեան,

Գերշ. Սրբազան Հայրեր, Հոգշ. Հայրեր և յարգելի հանդիսակիցներ,

1974 - 75 դպրոցական տարեփոխին առիթով հաւաքուած ենք արշտակ հաղորդ դառնալու համար վարժարանիս Տեսչութեան, ուսուցչական կազմին և աշակերտութեան տարուան մը ճիշդութուն ու աշխատանքին բոլորը, բարոյական, կրթական և տնտեսական երեսներու միաց :

Մեր ուրախութիւնը անհուն է այս պահուն, անոր համար որ որչին հանդիսութեան կը նախագահէ Ազգիս Սրբաշնորհոյն և Վեհափառ Կաթողիկոսը Տ. Տ. Վաղգէն Առաջին, որ հետեւէն թէ ժառանգ միշտ հայրական սէր և դուր-դուրանք ցոյց տուած է մեր կրթական յարկին նկատմամբ, թէ՛ բարոյապէս և թէ՛ նոյնիսկ տնտեսապէս — կատարելով ամէն տարի յատկացումներ Լծնոտնի Արքայաւան Ֆոնտէն — ու այս առթիւ յանուն մեր դպրոցին և աշակերտութեան և վարժարանիս կը յարանէք մեր խորագրաց շնորհակալութիւնները :

Ձեր ներկայութիւնը Վեհափառ Տէր անհուն բերկրանքով կը լեցնէ մեր հոգիները, տարիներով մեր աշակերտներուն խօսք ենք մեր հայրենի սրբութիւններէն, Հայաստանէն, Արարատէն, Էջմիածնէն, Սահակէն և Մկա-րայէն, Վարդանէն, Երեանէն ու վերջապէս մեր հայրենի բոլոր սրբութիւննե-րէն : Իրբի Հայրապետ Հայոց, Ձեր մեծ անձնատրութիւնը խտացումն է այդ բոլոր սրբութիւններուն, և Ձեր ներկայութիւնը մեր դպրոցական խնամքն այս յարկէն ներս, մեր աշակերտներուն շօշափելի կը դարձնէ խորհուրդը և ապ-րումը այդ բոլոր սրբութիւններուն :

Սանդալաւ ենք Ձերդ Սրբութեան ներկայութեամբ մեր մէջ, վասն-դի Ձեր անձին մէջ մենք կ'ողջունենք Ազգիս մեծազոյն Հայրապետներէն մին, որ գիտցաւ մեր տրտմութեան օրերուն մէջէն կերտել փառքը վերածնած Ս. Էջմիածնին ու Հայաստանեայց Եկեղեցիին :

Ահա թէ ինչու այս անօրինակ խանդավառութեամբ զեղուն մենք ի բո-լոր սրտէ կ'ըսենք Դուք բարեկեցիք :

Մեր ուրախութիւնը անխառն է այս Հանդէսին մէջ ողջունելով ներկայութիւնը Ս. Աթոռիս Ամենապատիւ Գահակալին Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարք Զօր, որ իրբն Հովանաւորոյն ու վերին Տեսուչը այս կրթական տունին, երբեք չէ խնայած իր Հայրական սէրն ու առաջնորդութիւնը: Ու ինչպէս կրթկանած ենք նախընթաց տարիներու մեր տեսչական տեղեկագիրներու մէջ, այս անգամ ես կը Հաստատենք թէ մեր կրթական ու ազգային առաքելութեան յաջողութեան մէջ, մենք շատ բանով կը պարտինք Ամեն. Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարք Զօր մեր նկատմամբ ցոյց տուած մտահոսութեան, քաջալերանքին և Հովանաւորութեան:

Աոր Հաճոյքով այսօր այստեղ կ'ողջունենք ներկայութիւնը Կ. Պոլսոյ Հայոց Ս. Պատրիարք Տ. ԾնորՀք Արքեպս. Գալուստեանին, որուն Հայ եկեղեցականի բարձր առաքինութիւններով ու նուիրումով օժտուն անձնաւորութիւնը այնքան ծանօթ է բոլորիս, և որուն մշակակայ բարեկամութիւնը ու բարոյական քաջալերութիւնը Հանդէպ մեր կրթական գործին, միշտ վայելած ենք անցեալին մէջ և այսօր:

Աննդալատութեամբ կ'ողջունենք այսօր մեր մէջ ներկայութիւնը մեր Ազգին մեծագոյն բարերարին, ինչպէս նաև Հ. Բ. Ը. Միութեան պանծալի Նախագահին, Տէր և Տիկին Ալեքս և Մարի Մանուկեաններուն, որոնք Երեսօղէմի Ս. Աթոռին սիրով առյցուն եղան գերազոյն մղիչ ոյժն ու կազմակերպիչը, ամբողջ շարքուան մը երկայնքին փոռող ստղծական մեր Հանդիսութիւններուն: Անոնք ոչ միայն նոր ու փառաւոր անկիւնադարձ մը ստեղծեցին Երեսօղէմի զարաւոր պատմութեան երկայնքին, այլև միջազգային այս քաղաքին, ազգերու մրցահանդէսի այս մեծ կրկէսին մէջ այնքան փառաւոր քնձայեցին մեր ժողովուրդն ու եկեղեցին:

Մեր վարժարանի կրթական գործին նկատմամբ ես անոնց յայտնաբերած սէրն ու զուրգութեանքը Հանրածանօթ է բոլորիդ: Ամէն անգամ որ մենք ունեցած ենք տնտեսական նուազումի պահեր, անոնք Հանդիսացած են մեր վերջին ապաւէնը, և մենք որեւէ ատեն մեր առջև փակ չի դառնա իրենց, կամ իրենց խողովակով Հ. Բ. Ը. Միութեան սրտին դռները:

Այս խանդավառ առիթով մենք կրկին անգամ կը յայտնենք մեր դպրոցական ամբողջ կազմին ու մեր ծնողներուն խորին երախտագիտութիւնը, մեր անփոխարինելի ու պատուական բարեկամներուն՝ Տէր և Տիկին Ալեքս և Մարի Մանուկեաններուն:

Երեսօղէմահայ Հասարակութեան ծանօթ է թէ մեր դպրոցական ամալերջի Հանդիսութիւնները միշտ նուիրուած կ'ըլլան այդ տարւոյն մէջ Հանդիսող Համազգային նշանակութեամբ ու արժէքով, որեւէ մէկ յորելանի մը աօնակատարութեան:

Աորագոյն Հաճոյքով ու երախտագիտական զգացումներով այս տարւան մեր ամալերջի Հանդիսութիւնը նուիրած ենք Վսեմապատիւ Տէր և Տիկին Ալեքս և Մարի Մանուկեաններու, Հ. Բ. Ը. Միութեան նապաղահոսութեան քանանակներն, ինչպէս նաև անոնց ազգային ու եկեղեցական շատ նուիրեալ ու բեղմնաւոր ծառայութեան: Հանդիսութիւն մը, որուն այնքան բաղդաւոր զուգադիպութեամբ, անձամբ ներկայ կ'ըլլան նաև իրենք յարգելի յորելեարները: Պարագայ մը որ մեր սիրտերը կը լեցնէ կրկնակի բերկրանքով:

Սրտագին կ'ողջունենք այստեղ ներկայութիւնը Հայ դիրին ու կրթութեան, Հայ Եկեղեցւոյ ուրիշ մէկ ակնաւոր բարեկամին ու ազգային բարերարին՝ Մեծաբարդ Տիար Տատուր Տատուբեանին, որ վերջին Հինգամեակին ազգային ու եկեղեցական անսակարկելի նախանձախնդրութեամբ և սիրով

կազմակերպեց Ս. Աթոռէն ներս Տատուրեան Սանկրու ձեռնարկին անտեսական յանձանձումը զլիաւորարար իր և իր միջոցաւ ուրիշ մեծահոգի բարեկամներու անտեսական աջակցութեամբ, որով Ս. Աթոռիս կարելի դարձաւ թուրքիոյ ներքին դատաներէն բերել հարիւրաւոր Հայ մանուկներ: Այս մանուկները կու գան մեզի դատաական ամենախեղճ պայմաններէն, և այստեղ մեր վարժարանէն ներս հաղորդ կը դառնան Հայեցի դաստիարակութեան ու ոգիին, իրենց կրօնքին ու եկեղեցիին:

Անոնցմէ ոմանք յետագային շարունակեցին իրենց ուսումը մեր հոգևոր ձեռնարանէն ներս, պատրաստուելով եկեղեցական ասպարէզի. ուրիշներ վերագործան իրենց տուները, այսպիսիսուամ ու հայրէն քաղցրացած ողեկանութեամբ:

Վերջապէս խորին բերկրանքով կ'ողջունենք այս հանդիսութեան մէջ ներկայութիւնը Հայրենիքէն և սփիւռքէն ժամանած Հիւրերուն, Գերաշնորհ Սրբազան Եպիսկոպոսներուն, յարգելի աշխարհականներուն, բոլորին բոլորին, որոնց կը յայտնենք մեր զգացումը շնորհակալութիւնները:

Ասկէ անդին մենք կ'անցնինք մեր դպրոցական տարեկան տեղեկատուութեան իր կրթական, բարոյական անտեսական դանազան երեսներով:

1974 — 75 դպրոցական տարեշրջանին մեր երկսեռ աշակերտութեան թիւը եղաւ 245, բաժնուամ այսպէս. —

Երկրորդական բաժին	22 մանչ	33 աղջիկ	55
Նախակրթարան	65 մանչ	60 աղջիկ	125
Մանկապարտէզ	30 մանչ	35 աղջիկ	65

Ընդհ. թիւ աշակերտութեան՝ 245

Այս աշակերտներէն մօտ 30ը եկած են արտասահմանէն, մասնաւորաբար Թուրքիոյ ներքին դատաներէն, ինչպէս նաեւ Իսրայէլի դանազան քաղաքներէն, որոնք չունին հայկական վարժարաններ: Մնացեալները մեր դպրութի դասակներն են:

Անվարան որ մեր կարելին ի դորձ զբինք մեր աշակերտները դաստիարակելու հայեցի ու կրօնական առողջ դաստիարակութեամբ և բարեկրթութեամբ: Ասոր փաստն է այն որ մեր աշակերտները ունին զնահատելի վարք ու մենք չունինք տարիներէ ի վեր կարգապահական, բարեկրթական չէշտուած դժուարութիւններ:

Մեր դպրոցական աշխատանքներուն բարեւք ընթացքին համար մեզի աջակից ունեցանք մեր ուսուցչական կազմը, բաղկացած հոգևորական և աշխարհական 25 հոգիներէ, որոնք ողի ի բոլին գործակցեցան մեզի մեր աղղի դասակներու դաստիարակութեան գործին մէջ: Ու այս առթիւ մենք թէ՛ անձնապէս և թէ՛ յանուն ծնողաց և մեր աշակերտութեան ունինք մի միայն անվերապահ զնահատանքի և շնորհակալութեան խօսքեր, այս աղնիւ մշակներուն:

Մեր ուսումնական ծրագիրը եղաւ ըստ նախընթացի, Երկրորդական վարժարաններու յատուկ անդիական G. C. E.-ի (General Certificate of Education) ծրագիրը:

Սակայն վերջին այս տարին մանաւանդ այս ծրագրի իրագործման համարուն մէջ կը դիմադրաւենք որոշ գժուարութիւններ, անոյ որ, մեր շրջապատի արարական երկիրներ կը պարտադրեն Մերձաւոր Արեւելի բոլոր երկրորդական վարժարաններուն իրագործել արարական Թալմիդի պետական քրննութեանց ծրագիրը և զայն պայման կը նկատեն այս երկրամասի բոլոր աշակերտներուն համալսարան ընդունելութեան: Եւ որովհետեւ դպրոցի մը համար մեծագոյն գժուարութիւնն է տարիներէ ի վեր իրագործուած կրթական ծր-

բազրի մը յանկարծական փոփոխութիւնը, այս ուղղութեամբ ցարդ մենք հետեւեալ քայլերը առած ենք.—

Ա.— Դիմեցինք Յորդանանեան կառավարութեան տեղւոյս կրթական անօրինութեան և պարզելէ յետոյ թէ կրթական ծրագրի անմիջական փոփոխութիւնը G. C. E.-էն դէպի Թալմիէ, տարիներու հարց է, համաձայնեցանք որ առ աշտմ նախակրթարանի բաժնին մէջ սկսինք իրազօրծել Թալմիէի ծրագիրը, սկսելով յառաջիկայ դպրոցական տարիէն: Իսկ մեր շրջանաւարտները մինչև 7 տարի, Թալմիէի իբուխթընս պիտի ստանան կրթական աւաչութենէն, եթէ յաջողին G. C. E.-ի քննութեանց 6 նիւթերուն մէջ, որոնցմէ մին պէտք է ըլլայ Advanced Level արարերէն լեզու:

Ուրեմն մեր աշակերտներու ծնողաց նկատաւման կը յանձնենք որ յառաջիկայ տարի մեր նախակրթարանի կրթական ծրագիրը բաւական փոփոխութիւններ պիտի կրէ՝ համաձայնելու համար Թալմիէի ծրագրին:

Բ.— Միւս կողմէ մօտեցանք նաև Երրայական համալսարանի անօրէնութեան, ճշդելու համար պաշտանները մեր աշակերտներուն Երրայական համալսարան ընդունման: Եւ ամիսներու բանակցութենէն յետոյ համաձայնեցանք այն սկզբունքին չուրջ որ մեր աշակերտները կրնան համալսարան ընդունուիլ, եթէ յաջողին G. C. E. քննութեանց 6 ճիւղերուն մէջ, անոնցմէ չորսը Ordinary Level, իսկ երկուքը Advanced Level: Այս վերջին երկուքը պիտի ըլլան հայերէն և արաբերէն լեզուներ:

Ուրեմն կը տեսնէք որ ասկէ անդին ձեր գաւակներուն կը մնայ լաւագոյն աշխատանքով ապահովել իրենց յաջողութիւնը: Եւ որովհետև այս երկրորդ պարագային բացարձակ անհրաժեշտութիւն մըն է երրայական լեզուի դիտութիւնը, մեր վարժարանէն ներս զօրացուցինք նաև երրայակերէնի ուսուցումը: Այժմ մեր բոլոր դասարանները, նախակրթարան թէ երկրորդական կը հետեին նաև երրայակերէն լեզուի դասընթացներուն: Որով մեր վարժարանէն ներս ուսուցումը լեզուներու թիւը կը բարձրանայ չորսի՝ հայերէն, անգլերէն, արաբերէն և երրայակերէն:

Մեր դպրոցական աշխատանքներու հալադիտական բաժինը նախընթաց տարիներուն նման շարունակեցինք, աւանդելով հայերէն լեզու, պարսկար և աշխարհարար, Հայոց պատմութիւն, Գրականութիւն, Հայ արուեստի պատմութիւն, կրօն եայլն եայլն:

1975 Յունուար 1էն 10 տեղի ունեցան մեր վարժարանի կիսամեայ քննութիւնները, իսկ 1975 Մայիս 21-31 ամսվերջի քննութիւնները, որոնցմէ յետոյ մեր աշակերտութենէն յառաջիկայ տարի 5 հոգի կը կրկնեն իրենց դասարանները:

Իսկ այս տարի մեր երկրորդական վարժարանէն աւարտական միայնականներ կը ստանան հետեւեալ 4 շրջանաւարտ աշակերտները:

Վահէ Գարնեան
Տալիտա Տէմիրնեան
Աննա Աղամեան
Ընծայ Յարութիւնեան

Թէև թիւով քիչ բայց շատ բնօր, բարեկիրթ, աշխատունակ և յուրջ աշակերտներու դասարան մը, որոնք բոլորն ալ կը ստանան յաջող միկայականներ լեզուն այն բոլոր նիւթերով որոնք դաստանդուեցան իրենց: Ասոնք կը մասնակցին նաև տարւոյս G. C. E. քննութեանց, որոնց արդիւնքները յայտնի կ'ըլլան յառաջիկայ Սեպտեմբերին:

Իսկ անցեալ տարւոյ մեր շրջանաւարտներէն հետեւեալ աշակերտները ունեցած են հետեւեալ յաջողութիւնները G. C. E. քննութեանց մէջ.—

Անդա Արսէնեան յաջողած է 6 նիւթերու մէջ.— Հայերէն, Արաբերէն, Անգլերէն լեզու, Անգլիական գրականութիւն, Ընդհանուր Ազգայն Պատմութիւն, Ուսողութիւն:

Երուանդ Սահակեան յաջողած է 4 նիւթերու մէջ.— Հայերէն, Անգլիական գրականութիւն, Ուսողութիւն, Քրիստոնեայութիւն:

Սօֆա Անտոնեան յաջողած է 3 նիւթերու մէջ.— Հայերէն, Անգլիական գրականութիւն, Ուսողութիւն:

Ֆիմի Գանգաշեան յաջողած է 3 նիւթերու մէջ.— Հայերէն, Անգլիական գրականութիւն, Ուսողութիւն:

Արքահամ Եւմուսեան յաջողած է 3 նիւթերու մէջ.— Հայերէն, Անգլիական գրականութիւն, Ուսողութիւն:

Սօֆա Խարամատարեան յաջողած է 2 նիւթերու մէջ.— Հայերէն, Ուսողութիւն:

Վերա Մնացականեան յաջողած է 2 նիւթերու մէջ.— Արաբերէն, Անգլիական գրականութիւն:

Ռօզէթ Գամանեան յաջողած է Հայերէնի մէջ:

Եղիա Թումայեան յաջողած է Հայերէնի մէջ:

Վաչէ Երկարեան յաջողած է Արաբերէնի մէջ:

Մեր ներկայ շրջանաւարտներէն երեքը անցեալ Յունաստան մասնակցեցան Արաբերէն լեզուի G. C. E. քննութեանց (Ordinary Level) և յաջողութեամբ անցան: Ասոնք են.— Տալիտա Տէմիրճեան, Աննա Ազատեան, Վահէ Գարճեան:

Յատկանշական է որ անցեալ տարի առաջին անգամ բլլալով մեր աշակերտները մասնակցեցան և յաջողեցան G. C. E. Արաբերէն Advanced Level քննութեանց, յանձին Անդա Արսէնեանի, ուշիմ և բարեկիրթ աշակերտուհի մը: Իսկ այս տարի մեր երեք շրջանաւարտները ևս մասնակցեցան վերոյիշեալ քննութեան: Յուսարից ենք որ շուտով կը ստանանք անոնց յաջողութեան լուր:

Զեռնարկած ենք կենսաբանական տարրաբուժարանի մը կազմութեան գործին, բարերարութեամբը Վերմանական Evangelische Zentralstelle für Entwickelungshilfe E. V. կրօնական կազմակերպութեան որ արդէն իսկ մօտ 13,000 խորաշէկեան լիթուգի գումար մը դրած է մեր տրամադրութեան տակ և մենք յուսով ենք որ յառաջիկայ Յուլիոս-Օգոստոս ամիսներուն այս ձեռնարկը ևս գլուխ հանած կ'ըլլանք:

Օգտագործելով այս առիթը կը յայտնենք մեր և մեր աշակերտութեան խորին շնորհակալութիւնները իրենց: Ինչպէս գիտէք, նոյն այս բնկերութեան ծախքովն էր որ կառուցինք մեր վարժարանի արեւելեան վերնաշարկի թիւ և մեր աշակերտներուն համար ստեղծեցինք այնքան յարմարաւէտ պալատներ, և որոնց օժանդակութեամբ մեր տարրաբուժարանն այ օժտուեցաւ ընդարձակ տեղամասով և այլ թէքնիք յարմարութիւններով:

Կրթական այս ճիղին քովն ի վեր հոգ տարինք նաև մեր աշակերտներու բարոյական և հոգեբարական դաստիարակութեան գործին: Ամէն հանդիսաւոր առիթի և զրեթէ բոլոր Կիրակիներուն մեր աշակերտները առաջնորդեցինք Սուրբ Եկեղեցի: Անոնք հանդիսաւոր առիթներով մասնակցեցան մեր Եկեղեցական արարողութեանց, ու պարբերաբար հաղորդուեցան նաև Փրկչի Ս. Մարմնով և արիւնով:

Տեղւոյս քաղաքապետարանին կարգադրութեամբ մեր աշակերտներուն առողջական վիճակը ևս ենթական եղաւ պարբերական քննութեանց քաղաքա-

պետարանին զրկումը մասնաւոր առողջական պաշտօնականներու միջոցաւ, ու աշակերտներու տկարութիւնները անմիջապէս տեղեկացուցան իրենց ծնողներուն :

Ըստ նախընթացի շարունակուեցան մեր աշակերտներու մարզական դասընթացքները, որոնց պատկուծը եղաւ մեր ամառվերջի տարեկան մարզահանդէսը, որ տեղի ունեցաւ 11 Մայիս 1975, Կիրակի, ի ներկայութեան յոյն-խումբն բաղմութեան մը. մարզահանդէսը Հանդիսացաւ մեր աշակերտներու մարզական ճիգին լուազոյն ցուցահանդէսը :

Դարձեալ ըստ նախընթացի շարունակուեցան ազջիկներու յատուկ մեր ձեռագործի դասընթացքները : Այս ձեռագործները ի վաճառ դրուեցան մեր տարեկան պազարին որ տեղի ունեցաւ 17 և 18 Մայիս 1975, Շարախի և Կիրակի օրերուն : Պազարը ունեցաւ նաև իր կերութումի, երգի և պարի երկօրեայ բաժինը, որով մեր զաղութի անդամները ունեցան Հայկական բնկերային խմբաւորումի շատ Հաճելի պահեր : Պազարը վարժարանին ապահովեց 13,000 խորայէլեան լիրօղի մուտք մը :

Իսկ 12 Յունուար 1975, Կիրակի, ունեցանք նաև մեր Ամանորի խորախճանքի օրը, որով Նոր Տարիի նախօրեակին մեր ժողովուրդը ունեցաւ երգի, պարի և զուարճութեանց Հայկական չէնշող միջնորդութի Հաճելի ժամանցը : Զեռնարկը մեր վարժարանին ապահովեց Իւր. 4000 լիրօղի դուծար մը :

Մեր կրթական և բարոյական այս Համառատութեանն յետոյ կը կատարենք նաև մեր տնտեսական դրութեան Համարառութիւնը որ Հետեւեալն է :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՈՒ ԵՒԵԻՄՏԻՑ Ս. ԹԱՐԻՄԱՆԶԱՅ ԵՐԿՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

1974 Յուլիս 1 — 1975 Յոգոսոս 31

Մ Ո Ւ Տ Ք

	Ի. Լ. ԱԿ.
Պատրաստ ի դրամարկդ անցեալ տարեշրջանէն փոխադրեալ	3.677.92
Նուիրատուութիւնք արտասահմանէն	145.403.70
Աշակերտական տարեմծարք	55.746.00
Դասագիրքերէ և դասատետերերէ	6.300.00
Հանգէսներէ և զանազան ձեռնարկներէ	27.430.00
1974ի տարեկան պազարէն զուտ Հաճ	10.000.00
1975ի Նոր Տարւոյ խորախճանքէն	4.000.00
Դպրոցական հանգէսներէ	430.00
197 ի տարեկան պազարէն	13.000.00
Բացառիկ մուտքեր	2.100.00
Վաճառուած թմրուկներէ	350.00
1975ի Օրացոյցներէն զուտ Հաճ	1200.00
Վերաքննութեանց տուրքեր	550.00
	2.100.00
Ընդհանուր մուտք	240.657.02

Ե Լ Ք

Ամսական քաղաքականության միջին 1975 Օգոստոս	Ի. Լ. ԱԿ.
Դասագրքերի և դասատետերի	201.630.00
Գրենական պիտոյք	16.550.95
Թղթատարական ծախքեր	458.40
Ձեռագործի նյութերի	1.280.00
Մանր ծախք և մաքրութիւն	1.498.50
Տպագրական ծախքեր	576.00
Հանդիսական ծախքեր	1.372.00
Շինուածական ծախքեր և կահայից նորոգութիւն	812.00
Բացառիկ ծախքեր և պատուասիրութիւնք	2.090.00
Մտրմնակրթանքի ծախքեր	4.054.10
	1.230.60
Տարեկան Բնդհ. Ծախք	231.552.55
Փոխանցելի յաջորդ տարեշրջանին՝ պատրաստ ի դրամարկդ	9.105.07
	240.657.62

Մեր զպրոցարան առօրեայ հաշուեկշիռն անխտարար, մենք կատարած ենք հետեւել զբաժանական գործառնութիւնը վարժարանի տարրաւորականին մէջ փորձարկութեանց սեղանի մը շինութեան համար, քարերարութեամբը Evangelische Zentralstelle für Entwicklungshilfe E. V. կազմակերպութեան (Bonn), որոնց աջակցութիւն կը յայտնենք մեր զգածուած շնորհակալութիւնները:

Մ Ո Ւ Տ Ք

Վերոյիշեալ կազմակերպութեանն ստացուած գումար	Ի. Լ. ԱԿ.
	4.451.14
	4.451.14

Ե Լ Ք

Շինանիւթ	181.10
Օրաւարձք աշխատանքին 140.00 + 450.00	590.00
Ջուրի խողովակաց հաստատում	1.450.00
ձերմակ Սիմէնթ և Երտ	34.60
ձերմակ պալաթ	98.00
Ատաղձագործական ծախքեր	1.900.00
Դպրոցի վերնայարկի շինութեան արտօնագիր	47.44
Կառավարական քննութեան համար	150.00
Բնդհ. Եւք.	4451.14

Մեր վերոյրեալ համարատուութենէն իսկ յայտնի կը դառնայ թէ մեր կրթական տարեկան ծախուց շատ կարեւոր մէկ մասը կը հոգացուի արտասահմանէն եկած նուիրատուութիւններով: Ստորեւ կու տանք անոնց ցանկը ու նուիրատուութիւններու հաշուեկշիռը: Այս առթիւ անոնց հանդէպ մեր երախտադիտական զգացումները կը յորդին աւ առանց աշխատյի կը յայտարարենք թէ մեր նուիրատու բարեկամները մեր դործի յաջողութեան մեծագոյնն ստատենք ինչն են, առանց իրենց մեր զպրոցը շատ բան պիտի կորսնցնէր իր վերելքն ու փառքն: Աստուած վարձահատոյց թող ըլլայ իրենց:

Ի. Լ. ԱԿ.	Ի. Լ. ԱԿ.
Յ. Ա. Ունեհան, Լոնտոն	150.00
Գ. Վիւլպէնկեան Հիմնարկութիւն, 1973-74ի յատկացման ի հաշիւ	1000.00
Դասերը վարդանանց, Մ. Ն.	690.00
Սարգիս ձգնաւորեան, Մ. Ն.	105.00

Նահապետ Մելքոնեան, Մ. Ն.	95.00
Տէր և Տիկին ձ. Նահապետեան, Մ. Ն.	117.00
Տէր և Տիկին Բոյ Արզեան, Մ. Ն.	117.00
Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւն, 1973-74ի յատկացման ի հաշիւ	1000.00
Կիւլլապի Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւն, Մ. Ն.	4700.00
Զարյո. Պարսմեան, Մ. Ն.	23.00
Տիկնանց Միութիւն Ս. Վարդան Եկեղեցւոյ, Մ. Ն.	69.00
Օր. Ռոզ Յովսէփեան, Մ. Ն.	114.00
Տիկին Վալանդին Պապաքեան, Մ. Ն.	114.00
Օր. Ռոզ Յովսէփեան, Մ. Ն.	130.00
Խաչիկ Փափազեան, Հար. Ամերիկա	117.00
Աննիկ Իզմիրլեան, Հար. Ամերիկա	117.00
Գէորգ Փափազեան, Հար. Ամերիկա	117.00
Կերպանդան Վարժարան Լորէնտի, Մ. Ն.	155.00
Կոպեռնիկ Սէֆերեան, Ֆրանսա	4800.00
Ասատուր Անդրէասեան, Երուսաղէմ	100.00
Երուսաղէմի Քաղաքապետարան	1050.00
UNRWA	411.60
Տիկին Մ. Սարափեան, Գանատա	115.00
Մօնթրէալի Տիկնանց Միութիւն, Գանատա	135.00
Տէր և Տիկին Համբար Գարակէօզեան, Մ. Ն.	110.00
Տիկին Լիլիապէթ Պէրպէրեան, Մ. Ն.	430.00
Հէրրի Ունճեան, Մ. Ն.	430.00
Ստեփան Բանիկեան, Աստրալիա	200.00
ՀՕՄ, Երուսաղէմ	600.00
Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւն, Լիլիպոն	1000.00
Հար. Ամերիկայէն Նուիրատուութիւնք, ձեռամբ Տ. Բարդէն Արքեպիս-ի	525.00
Տիկին Տօլօրէզ Լէյպման, Մ. Ն.	1470.00
Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւն, Լիլիպոն	6332.00
Յակոբ Զաղրբեան, Մօնթրէալիտէօ	378.00
Յարութիւն Արապեան, Հար. Ամերիկա	294.00
Օր. Ա. Պարիկեան, Հար. Ամերիկա	126.00
Մեքսիկոյ Ծառնեան, Հար. Ամերիկա	252.00
Տէր և Տիկին Արա Հայկ, Մ. Ն.	470.00
Օր. Արաքսի Թաշճեան, Մ. Ն.	423.00
Փառէն Վրդ Աւետիքեան, Մ. Ն.	235.00
Տէր և Տիկին Զարեհ Պառլեան, Մ. Ն.	1500.00
Հայկ ձիւղճեան, Մ. Ն.	117.00
Տիկին Մարկարէթ Փօշէն, Մ. Ն.	117.00
Տիկին Քարմէն Փէօթի, Գանատա	117.00
Երուսաղէմի Քաղաքապետարան	400.00
Հայկ Գալուստեան, Լոնտոն	200.00
Երուսաղէմի Քաղաքապետարան	400.00
Ստեփան Բանիկեան, Աստրալիա	70.00
Տէր և Տիկին ձ. Ստեփան, Մ. Ն.	120.00
Տըթ և Տիկին ձ. Քիրաճեան, Մ. Ն.	120.00
Օր. Լիլիապէթ Ծամբեան, Մ. Ն.	120.00
Տէր և Տիկին Սարգիս Քիրքճեան, Լոնտոն	160.00
Տէր և Տիկին Գէորգ Քիրքճեան, Լոնտոն	160.00
Տէր և Տիկին Յովհաննէս Քիրքճեան, Լոնտոն	160.00
Երուսաղէմի Քաղաքապետարան	400.00
Տիկին Նուարդ ձրքճեան, Մ. Ն.	185.00
Տիկին Արօլօնիա Սողիկեան, Մ. Ն.	155.00
Մարկոս Թաշճեան, Մ. Ն.	310.00
Էսսէֆեան Եղբարք, Լոնտոն	620.00
Վարդգէս Միւրոյեան, Մ. Ն.	310.00
Մարթին Արզարեան, Մ. Ն.	930.00
Հայ Ամերիկեան Վեթերաններ Տիթրոյթի	310.00

Տէր և Տիկին Ա. Բակլայեան, Մ. Ն.	155.00
Նորայր և Ալիս Մատանեան, Մ. Ն.	155.00
Տէր և Տիկին Վահրամ Պոյաճեան, Մ. Ն.	620.00
Ալիս և Սիմոն Թաշեան, Մ. Ն.	310.00
Կարպիս Քելչիքեան, Լոնտոն	400.00
Աւետիս Քելչիքեան, Լոնտոն	200.00
Տիկին Եւփիմէ Գասապեան, Մ. Ն.	155.00
Տէր և Տիկին Ն. Աղաբեան, Մ. Ն.	155.00
Տէր և Տիկին Ֆ. Լ. Պէլլէրեան, Մ. Ն.	155.00
Տիկին Նուարդ Գարակէօղեան, Մ. Ն.	155.00
Տէր և Տիկին Ճոն Բաշայեան, Մ. Ն.	155.00
Տէր և Տիկին Վահրամ Աղապապեան, Մ. Ն.	155.00
Տիկին Ադնէս Դլրճեան, Մ. Ն.	155.00
Օր. Հէլէն Բակօբեան Մ. Ն.	155.00
Տիկին Ֆլորա Թոմպսոն, Մ. Ն.	155.00
Ուէլլզլի Տիկնանց Միուսթիւն, Մ. Ն.	155.00
Տիկին Մարքուէր Միքայէլեան, Մ. Ն.	155.00
Օր. Ալիս Բակօբեան, Մ. Ն.	155.00
Սաղնիկ Պետրոսեան, Մ. Ն.	185.00
Տէր և Տիկին Վ. և Ա. Տաւճալեան, Մ. Ն.	155.00
Օր. Մէրի Թաւփալեան, Մ. Ն.	155.00
Տիկին Նորա Ֆ. Մարշ, Մ. Ն.	155.00
Տիկին Արդէն Մարգարեան, Մ. Ն.	185.00
Տէր և Տիկին Արնի Աւետեան, Մ. Ն.	155.00
Տիկին Բուրույա Սարաֆեան, Մ. Ն.	155.00
Հայ Կին Ակուսթ, Մ. Ն.	610.00
Տէր և Տիկին Ա. Բարեջանեան, Մ. Ն.	155.00
Տիկին Ա. Հաճրեան, Մ. Ն.	155.00
Ճօզէֆ և Էլսի Չալմըրս, Մ. Ն.	465.00
Օր. Թէրէզա Թարայեան, Մ. Ն.	155.00
Տէր և Տիկին Հէրրի Գըղըիեան, Մ. Ն.	185.00
Եւէյիկին Վարդանայ Սաղեան, Մ. Ն.	155.00
Տիկին և Տիկնանց Միուսթիւն Լօրէնսի, Մ. Ն.	155.00
Տքթ. և Տիկին Եսդուպեան, Մ. Ն.	155.00
Համասերաստոնայ Վերաշինաց Միուսթիւն, Մ. Ն.	2480.00
Տէր և Տիկին Զարեհ Պաուկեան, Մ. Ն.	14200.00
Տիկին Թադուէր Դանիէլեան, Մ. Ն.	155.00
Գեորգ Գաւաթարեան, Մ. Ն.	310.00
Տիկին Թադուէր Գալպանեան, Մ. Ն.	150.00
Գաւաթ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութ. 1874-75 յատկացման ի հաշիւ	4760.00
Կոպեռնիկ Սէֆէրեան, Ֆրանսա	12000.00
Երեսնագէտի Քաղաքապետարան, Երրայեքէն զատկութեան	400.00
Տէր և Տիկին Պլանշ Կրանթ, Մ. Ն.	157.00
Տիկին Վալէնթին Պապապեան, Մ. Ն.	157.00
Հէրրի Կարապետեան, Մ. Ն.	157.00
Վալիսկ Աւագեան, Մ. Ն.	157.00
Տէր և Տիկին Է. Գաղանճեան, Մ. Ն.	157.00
Լիսն Պօզեան, Մ. Ն.	310.00
Կիրակնօրեայ Վարժարան Սաուիլ Միուսթիւն, Մ. Ն.	157.00
Ս. Յովնանէս Եկեղեցի, Միուսթիւն	310.00
Երէջ Տիկնանց Միուսթիւն, Սարաւէնթօ, Մ. Ն.	310.00
Տիկին Ռօզ Զարգարեան, Մ. Ն.	310.00
Արգար Զարգարեան, Հայֆա	130.00
Տիկին Արշօ Պարթեան, Մ. Ն.	180.00
Տէր և Տիկին Կարօ Զուրմանեան, Մ. Ն.	180.00
Տէր և Տիկին Ա. Սուսանեան, Մ. Ն.	157.00
Օր. Արմինէ Բակօբեան, Մ. Ն.	157.00
Տէր և Տիկին Մ. Հօփլամպեան, Մ. Ն.	750.00

Տէր և Տիկին Նշան Շրմշրեան, Մ. Ն.	150.00
Տէր և Տիկին Զարչ Գոյանեան, Մ. Ն.	310.00
Տիկին Մարթա Կէնտրէօ, Մ. Ն.	145.00
Տքթ. Արան Գասպարեան, Մ. Ն.	145.00
Կրտսեր Տիկնանց Միսթիւն, Պոսթոն	145.00
Գալուստ Կիւղէնկեան Հիմնարկութիւն	9963.10
Տիկին Էլիզապէթ Պէրպէրեան, Մ. Ն.	600.00
Տիկին Կիւլի Գալաշեան, Մ. Ն.	160.00
Տիկին Արմէնուհի Քէշիշեան, Մ. Ն.	150.00
Եղուարդ Փանոսեան, Մ. Ն.	6000.00
Առաջնորդարան Ամերիկայի, զանազան նուիրատուութիւններէ	1300.00
Օքլէնտի Տիկնանց Միսթիւն, Գալիֆ.	600.00
Տիկին Հէլէն Մէճան, Մ. Ն.	620.00
Միքայէլ Ասարեան, Մ. Ն.	1200.00
Տ. Փանէն Վրդ. Աւետիքեան, Մ. Ն.	60.00
Օր. Արաքսի Թաշճեան, Մ. Ն.	200.00
Ուստրի Տիկնանց Միսթիւն	290.00
Կիրակնօրեայ Վարժարան, Սէն Յրանչիսթօ, Գալիֆ.	156.00
Տիկին Վերոնիքէ Քէօսէեան, Մ. Ն.	180.00
Անանուներ Սաքրամէնթոյէն, Գալիֆ.	120.00
Արթուր Մուրատ, Մ. Ն.	156.00
Նուպար Թաշիկեան, Մ. Ն.	156.00
Լիլիան Գասպար Գասպարեան, Մ. Ն.	156.00
Կիրակնօրեայ Վարժարան Սաքրամէնթոյի	156.00
Եղուարդ Սէֆերեան, Հար. Ամերիկա	12000.00
Վարդուհի Մանաշեան, Մ. Ն.	400.00
Տէր և Տիկին Ճէք Նաճարեան, Մ. Ն.	162.00
Տէր և Տիկին Բօլ Արդեան, Մ. Ն.	162.00
Օր. Աննա Զոլֆօֆեան, Մ. Ն.	195.00
Գառերք Վարդանանց, Մ. Ն.	645.00
Յ. Ա. Ունճեան, Լոնտոն	180.00
Երուսաղէմի Քաղաքապետարան	1800.00
Արդար Զաքարեան, Հայֆա	200.00
Հասարակ Գարակէօղեան Հաստատութիւն, Մ. Ն.	6002.00
Տէր և Տիկին Եղուարդ Մարտիկեան, Մ. Ն.	6002.00
Դաւիթ և Մարգրիտ Գէորգեան, Երուսաղէմ	100.00
Սարգիս Ճգնաւորեան, Մ. Ն.	150.00
Էյ. Սի. Ուայ. Օ., Սաքրամէնթօ	270.00
Կրտսեր Տիկնանց Միսթիւն, Սաքրամէնթօ	150.00
Յ. Զովակիմ-Աննա Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոց, Շիքախօ	300.00
Երուսաղէմի Քաղաքապետարան	1800.00
Տիկին Մէրի Քէօրօզյանեան, Աւստրալիա	600.00
Օր. Աննա Զոլֆօֆեան, Մ. Ն.	540.00
Ստեփան Բանիկեան, Աւստրալիա	75.00
Ուէլլիլի Տիկնանց Միսթիւն, Մ. Ն.	162.00
Ղազար Էմիլի, Սան Փաւլօ	380.00
Գառնիկ Պաղարեան, Սան Փաւլօ	380.00
Գրիգոր Արմիեան, Սան Փաւլօ	380.00
Ժողէ Սէրայտարեան, Սան Փաւլօ	380.00
Համազասպ Վարդանեան, Սան Փաւլօ	380.00
Հրանդ և Այտա Տէօփէթեան, Գարադաս	370.00
Պատրիկ Այնաղեան, Գարադաս	370.00
Թովմաս Համաճեան, Յրանաս	320.00
Վարդգէս Երէցեան, Գարադաս	185.00
Զարեհ Գրպրույեան, Գարադաս	370.00
Գրիգոր Ղազարեան, Գարադաս	370.00
Ղազար Ղազարեան, Գարադաս	185.00
Առաքել Ղազարեան, Գարադաս	185.00

Վարուժան Ղաղարեան, Գարազաս	185.00
Կարո Պատուշեան, Գարազաս	370.00
Սիմիտեան Եղբարք, Գարազաս	370.00
Պէքարեան Եղբարք, Գարազաս	370.00
Լեւմիլ Տէ Ապէլյան, Գարազաս	185.00
Լիլիաննա Տէ Լաւրբի, Գարազաս	185.00
Ճօրճ Քենէֆարի, Գարազաս	185.00
Ռ. Շ Սալազար, Գարազաս	185.00
Սարգիս Ազատարեան, Գարազաս	370.00
Ստեփան Տէօփլէթեան, Գարազաս	185.00
Մանուէլ Պէրպէրեան, Գարազաս	185.00
Լույս և Աննա Տօնարթ, Գարազաս	370.00
Մովսէս Պետրոսեան, Գարազաս	185.00
Էօսէրէլիօ Փառլա Վոյէդ, Գարազաս	185.00
Ճօն Քէնթ, Գարազաս	185.00
Ռաֆայէլ Քարշիտիօ, Գարազաս	185.00
Նուպար և Ժուան Այնապեան, Գարազաս	370.00
Պերճ Պղտիկեան, Գարազաս	370.00
Մանուէլ Վերակոսեան, Գարազաս	185.00
Ճօրճ Վոյիկեան, Մ. Ն.	180.00
Լեոն Պալեան, Մ. Ն.	195.00

Համագումար

145.403.70

Տեղեկագրիս վերջաւորութեան երախտագրութեան ջերմ զգացումն երբ մասնաւոր յիշատակութեան մեր պարտքը կը կատարենք նաեւ հետեւող անձնաւորութիւններուն ու հաստատութիւններուն, որոնց ջերմ դուրսդրանքն ու սէրը վայելեց մեր վարժարանը.—

Շնորհակալութեան ջերմ խօսքերով կը յիշատակենք Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը, որ նախնիքաց տարիներու նման այս տարի ևս բերաւ իր նպաստը, 2460 տոլարի նուիրատուութեամբ:

Մասնաւոր շնորհակալութեամբ կը յիշատակենք Հատուր Գարակէօղեան (Նիւ Էորք) հաստատութիւնն ու մեր շատ սիրելի ու թանկագին բարեկամը՝ Ռո. Լիւս Գարակէօղեանը, ոչ միայն իրենց տարեկան 1000 տոլարի օժանդակութեան համար, այլ մասնաւոր իրենց շատ սրտագին հետաքրքրութեան և քաջալերական բարի զգացումներուն համար, որ կը տածեն վարժարանիս և անոր կրթական առաքելութեան նկատմամբ:

Շատ ուրախութեամբ կ'արձանագրենք թէ մեր վարժարանի բարեկամներու կարգին, այս վերջին քանի մը տարիներուն աւելցան երկու պատուական անձեր, նախկին Ռումանահայ Համալսարան Սէֆէրեան ընտանիքէն Մեծ Տիար Կոպէնիկ Սէֆէրեան և իր շատ ազնիւ եղբորդին Եղուարդ Սէֆէրեան, որոնցմէ իւրաքանչիւրը 2000ական տոլարի նուիրատուութեամբ Սէֆէրեան պանծալի տան անունով երկու դասարաններ կը պահեն մեր մօտ, ու ինչ որ աւելի յատկանշական է մեզ համար, այն շատ ազնիւ և խանդավառ պնդատանքն է որ ունին այս երկու պատուական ազգայինները մեր կրթական գործին նկատմամբ:

Երախտագրութեամբ կ'արձանագրենք անունը ուրիշ պատուական անձնաւորութեան մը, Սերաստահայ մտաւորական հնազանդամտեղ Տիար Զարեհ Պատկանի, որ ինքնաբերական պնդութեամբ մը յանձն առած է տարեկան մօտ 2300 տոլարի նուիրատուութեամբ հոգալ մեր Մանկապարտէղի ծախքերը: Ընդառաջելով իր փափաքին մեր Մանկապարտէղը անուանակոչեցինք

իր մօրաքրոջ՝ Տիկին Մանիա Տէր Մեսրոպեանի անունով, որ Սերաստիոյ տառաջին մտաւորական կիներ ու մանկապարտիզպանուհին եղած է :

Մեր սրտագին շնորհակալիքը Ս. Թարգմանչաց վարժարանի ուրիշ մէկ աղնիւ բարեկամին, Ամերիկահայ երիտասարդ պատուական Եղուարդ Փանոսեանին, որ դարձեալ տարեկան 1000 տոլարի և երբեմն աւելի նուիրատուութեամբ տարիներէ ի վեր կը հոգայ ծախքերը Եղուարդ Փանոսեան զասարանին : Աղնիւ այս երիտասարդը հակառակ այն իրողութեան որ իր գործին բերումով հաստատուած է հայկական շրջանակէ հեռու քաղաքի մը մէջ և սակայն իր հոգիին մէջ վառ ու կենդանի կը մնայ իր ժողովուրդին սէրը, որուն ապացոյցն է ապահովարար Ս. Թարգմանչաց վարժարանի կրթական գործին նկատմամբ իր գրական ու Հայու վայել կեցուածքը :

Շնորհակալութիւններ Կիւլլապի Կիւլպէնկեան հաստատութեան որ դարձեալ տարեկան 1000 տոլարի նպաստով մը ամբողջական զասարան մը կը պահէ հաստատութեան անունով :

Շնորհակալութիւններ Հարաւային Ամերիկայէն Գերշ. Տ. Բարդէն Ս. Արք. Ապատեանին, Տիար Պատրիկ Այնէպեանին և Տիար Անդրէաս Ճաֆերեանին, որոնցմէ իւրաքանչիւրը իր բնական քաղաքի նուիրատու ազգայիններէն հաւաքելով նուիրատուութիւնները կը փոխանցեն մեզի այնքան բարեյօժար պատրաստակամութեամբ :

Այժմ Զեբդ Սրբութեան և Աստուածարեալ Սուրբ Հայրապետիդ կը ներկայացնենք ներկայ տարւոյս մեր շրջանաւարտները ու յառաջագէտ աշակերտները, որպէսզի անոնք ստանան իրենց վկայականները Զեբդ Սրբութեան օրհնարալի Սուրբ Աջէն, ու կը խնդրենք Վեհափառ Տէր որպէսզի անոնց վկայականներուն հետ շնորհէք նաև Զեբ Սուրբ օրհնութիւնները, որպէսզի անոնք ըլլան մեր ժողովուրդին և եկեղեցիին օգտակար ու հաւատարիմ զաւակները, ու պատիւ բերեն մեր վանքին, մեր դպրոցին ու իրենց ծնողներուն, իրենց ապագայ ազգանուէր ու եկեղեցասէր գործունէութեամբ :

Մատչելով ի համբոյր Զեբդ Սուրբ Աջոյն

Որդիական սիրով և խոնարհութեամբ

ԿԻԻՐԵՂ Ծ. ՎՐԴ. ԳԱՅԻԿԵԱՆ

Տեսուչ Ս. Թարգմանչաց երկ. վարժարանի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ԿԻԼՊԵՆԿԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ

1974

Ա) Ելիմտական.

	Ի. Լ.
1. Նոր գիրքերու և թերթերու գնում	5547.31
2. «Սիւն»-ի խմբագրութեան վճարում՝ փոխանակում թերթերու հաշւոյն	1000.00
3. Թերթերու և գիրքերու կազմի հաշւոյն	1821.00
4. Ամսականք (ներառեալ մաքրութիւն)	14,800.00
5. Աշխատավարձք	459.00
6. Գրեւորական պիտոյք	717.00
7. Ընթացիկ ծախսեր	977.20
8. Թղթատարական և դրոշմաթուղթի ծախսեր	1653.80
9. Հեռաձայն	876.16
10. Մանր նորոգութիւնք	45.00
Գումար՝	27,896.47

Բ) Ս. Սարգիս Խնամակալ Մարմնի կողմէ որոշ յատկացում եղաւ Անդլերէն նոր
էլեկտրական գրամեքենայի մը գնման. խորին շնորհակալութիւններ:

Գ) Նոր գիրքերու ստացում. 1974 տարուայ ընթացքին Մատենադարանիս գիր-
քերու թիւը աւելցած է 626 հատորով՝ համաձայն հետեւեալ ցանկին.

1. Նուէր ստացում

Հայերէն	146	
Անգլերէն	227	
Ֆրանսերէն	29	
Այլք	5	407

2. Փոխանակութեամբ

Հայերէն	5
---------	---

3. Գնում

Հայերէն	38	
Անգլերէն	146	
Ֆրանսերէն	8	
Այլք	22	214

Գումար՝ 626

ՍԱՀԱԿ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ

Քարտուղար

Կիւլպէնկեան Մատենադարանի

31 Դեկտեմբեր 1974

Երուսաղէմ

Ս. ՅԱԿՈԲԻ

Ն Ե Ր Ս Է Ն

* Շր. 2 Օգտ.— Ս. Երկոտասան առաքելոցն Քրիստոսի և Պողոսի՝ երեքոտասաներորդ առաքելոյն։ Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Ս. Պողոսի վերնամատուոին մէջ։ Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Վահան Վրդ. Թօփալեան։

* Կիր. 3 Օգտ.— Բարեկեհոյան Վարդապետի պահոց։ Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Յարութեան Տաճարի մեր վերնամատուոին մէջ։ Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Սևան Վրդ. Ղարիպեան։

* Որ. 8 Օգտ.— Նախատօնակը պաշտուեցաւ Մայր Տաճարի կից՝ Ս. Էջմիածին մատուոին մէջ։ Հանդիսապետն էր Հոգշ. Տ. Մաշտոց Վրդ. Բարիլունեան։

* Շր. 9 Օգտ.— Յիշատակ Տապանակին։ Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Էջմիածին մատուոին մէջ։ Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Վահան Վրդ. Թօփալեան։

— Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը նախագահեց Մայր Տաճարին մէջ պաշտուած Ալլակերպութեան տօնի հանդիսատր նախատօնակին։ Ապա կատարուեցաւ Տեառնեղբօր զահակալութեան տարեդարձի նուիրում մասնատր արարողութիւն, որմէ ետք Ս. Աթոռի շարականի — «Օրհնեցէք զՏէր» — երգեցողութեամբ Միաբանութիւնը բարձրացաւ Պատրիարքարան։

— Իրիկնադէմին, Մայր Տաճարին մէջ պաշտուած «Եկեացէ՛ի և Հսկման արարողութիւններուն նախագահեց Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպիսկոպոս։

* Կիր. 10 Օգտ.— ՎԱՐԴԱՎԱՌ (Տօն Ալլակերպութեան Տեառն)։ Այսօրուան հանդիսատր Ս. Պատարագը Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ մատուց և Քրիստոսի Ալլակերպութեան մասին քարոզեց Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. Աճէմեան։ Գերշ. Սրբազանը իր քարոզի վերջաւորութեան անդրադարձաւ նաև Ս. Աթոռի մեր ազգային իրականութեան մէջ կատարած դերի մասին, յարունելէ ետք թէ ըստ աւանդութեան անոր առաջին Գահակալը՝ Ս. Յակոբոս Տեառնեղբայր առաքեալ, այս տօնին է որ բարձրացած է Ս. Աթոռ։ Ս. Պատարագին մէկ մասը և քարոզը ձայնասփոռեցան Իսրայէլեան ուստիոկալանէն։

* Բշ. 11 Օգտ.— Յիշատակ Մեռելոց։ Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Գլխադրի մէջ։ Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Գեղարդ Արդ. Տաւուշարեան։ Ապա, Հոգշ. Տ. Մաշտոց Վրդ. Բարիլունեանի գլխաւորութեամբ կատարուեցան հոգեհանգստեան կարգեր, նախ Մայր Տաճարին մէջ և ապա զաւիթը՝ Երանաշնորհ Տ. Կիրէղ Բ. Պոռք. Հօր շիրմին մօտ։

* Եշ. 14 Օգտ.— Այսօր սկսաւ Վերափոխման տօնը կանխող ամէնօրեայ հանդիսատր Ս. Պատարագներու մատուցումը Գերբսեմանիի Ս. Աստուածածնայ Տաճարին մէջ, Ս. Կոյսի գերեզմանին վրայ:

* Եր. 16 Օգտ.— Ս. Թադէոսի առաքելոյն մերոյ և Սանդիստոյ ևուսին: Ս. Պատարագը մատուցուցաւ Ս. Գլխադիր: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Հակոբսէր Վրդ. Պայրամեան:

* Կիր. 17 Օգտ.— Ս. Պատարագը մատուցուցաւ Ս. Յարութեան Տաճարի մեր վերնամատրան մէջ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Գեղարդ Արդ. Տաւուրարեան: Ս. Պատարագէն ետք, Գերշ. Տ. Ծանէ Արքեպիսկոպոսի գլխատրութեամբ, կատարուցաւ «Խաղողօրհնէք»ի աւանդական արարողութիւնը:

* Եր. 23 Օգտ.— Եփեսոսի Ս. Ժողովոյն (431): Ս. Պատարագը մատուցուցաւ Գերբսեմանիի Ս. Աստուածածնայ Տաճարին մէջ, Տիրամօր Ս. Գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Յովսէփ Վրդ. Մամուր:

* Կիր. 24 Օգտ.— Բարեկենդանի Ս. Աստուածածնի պահոց: Ս. Պատարագը մատուցուցաւ Գերբսեմանիի Ս. Աստուածածնայ Տաճարին մէջ, Տիրամօր Ս. Գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր Ս. Ուխտիս միաբան Հոգշ. Տ. Ժիրայր Վրդ. Թաշնեան, որ Ս. Աթոռ ժամանած էր Միլանոյի հովուութեան իր նոր պաշտօնին ձեռնարկելու նախօրեակին:

* Դշ. 27 Օգտ.— Յունաց Ս. Կոյսի ննջման տօնի առիթով, ըստ սովորութեան, կէս գիշերէն վերջ ժամը 2ին, Միաբան Հայրեր և ժողովուրդ իջան Գերբսեմանիի ձորը, ուր Ս. Պատարագ մատուցուցաւ Ս. Աստուածածնայ Տաճարին մէջ, Տիրամօր Ս. Գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Ժիրայր Վրդ. Թաշնեան:

* Եր. 30 Օգտ.— Տօն Ծողակաթի Ս. Էջմիածնի: Ս. Պատարագը մատուցուցաւ Գերբսեմանիի Ս. Աստուածածնայ Տաճարին մէջ, Տիրամօր Ս. Գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. Նազարեան:

— Կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին, Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպիսկոպոսի գլխատրութեամբ, Միաբան Հայրեր ինքնաշարժներով մեկնեցան Գերբսեմանիի ձորը ու «Հրաշափառ»ով մուտք գործեցին Ս. Աստուածածնայ Տաճար, ուր պաշտուցան երեկոյեան ժամերգութիւնն ու Վերափոխման մեծահանդէս նախատօնակը, նախագահութեամբ Հոգշ. Տ. Կիրեղ Ծ. Վարդապետի:

— Հոգշ. Հայրը նախագահեց նաև գիշերասկիզբին նոյն Տաճարին մէջ պաշտուած «Եկեցե՛ք»ի և Հսկման կարգերուն և անոնց յաջորդող գիշերաւին և առաւօտեան ժամերգութիւններուն, որոնք տեւեցին մինչև գիշերուան ժամը 10:

* Կիր. 31 Օգտ.— ՎԵՐԱԾՈՒՆՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ: Առաւօտեան ժամը 8ին, դարձեալ Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպիսկոպոսի գլխատրութեամբ, Միաբանութիւնը ինքնաշարժներով մեկնեցաւ Գերբսեմանիի ձորը ու «Հրաշափառ»ով մուտք գործեց Ս. Աստուածածնայ Տաճար, ուր Հոգշ. Տ. Կիրեղ Ծ. Վրդ. Գաբիկեան եպիսկոպոսական խոյր ի գլուխ մատուց օրուան հանդիսատր Ս. Պատարագը՝ Տիրամօր Ս. Գերեզմանին վրայ և քարոզեց Ս. Կոյսի Ննջման և Վերափոխման պարագաներուն և անոնց, ինչպէս նաև Տիրամօր Ս. Գերեզմանի վարդի մասին գոյութիւն ունեցող աւանդութիւններուն շուրջ, և Ս. Պատարագէն ետք նախագահեց «Անդաստան»ի արարողութեան:

* Բշ. 1 Սեպտ.— Յիշատակ մեռելոց: Ս. Պատարագը մատուցուցաւ Ս. Գլխադիր: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Ժիրայր Վրդ. Թաշնեան: Ապա, Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. Նազարեանի գլխատրութեամբ կատարուցան հոգեհանգստեան կարգեր, նախ Մայր Տաճարին մէջ և ապա գաւիթը՝ Երանաշնորհ Տ. Կիրեղ Բ. Պատրիարք Հօր շիրիմին վրայ:

* Կիր. 7 Սեպտ.— Ը. օր Վերափոխման: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Յարութեան Տաճարի մեր վերնատան նորած Երաշխատր Ս. Աստուածածին խորանին վրայ: Ժամարարն էր, ըստ սովորութեան, Տաճարին Տեսուչը՝ Հոգշ. Տ. Վաղարշ Վրդ. Խաչատուրեան:

* Գշ. 9 Սեպտ.— Ս. Յովակիմայ և Աննայի: Առաւօտուն, ընկալեալ սովորութեան համաձայն, Ժամօրհնող Հոգշ. Տ. Յովսէփ Վրդ. Մամուրի գլխատրութեամբ, Միաբան Հայրեր իջան Գեթսեմանիի ձորը ուր Հայր Յովսէփի զերեզմանի խորանին վրայ պատարագեց Հոգշ. Տ. Աղան Վրդ. Պալիօզեան:

* Եր. 13 Սեպտ.— Ս. առաքելոցն՝ Թովմայի, Յակոբայ և Ծմաւոնի: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Գլխադիր: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. Նազարեան:

* Կիր. 14 Սեպտ.— Գիւտ Գօտոյ Ս. Աստուածածնի: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Գեթսեմանիի Ս. Աստուածածնայ Տաճարին մէջ, Տիրամօր Ս. Գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Կիրէղ Ծ. Վրդ. Գաբրիէան: Երթ ու դարձի թափօրները գլխատրեց Հոգշ. Տ. Մաշտոց Վրդ. Բարիլոսեան:

* Եր. 20 Սեպտ.— Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն (325): Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Գլխադիր: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. Նազարեան:

* Կիր. 21 Սեպտ.— Ծնունդ Ս. Աստուածածնի ի յԱննայէ: Բարեկենդան Ս. Խաչի պահոց: Առաւօտուն, Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս. Ասլանեանի գլխատրութեամբ, Միաբան Հայրեր ինքնաշարժներով մեկնեցան Գեթսեմանիի ձորը ու «Հրաշափառ»ով մուտք գործեցին Ս. Աստուածածնայ Տաճար, ուր Տիրամօր Ս. Գերեզմանին վրայ օրուան հանդիսատր Ս. Պատարագը մատուց Հոգշ. Տ. Աղան Վրդ. Պալիօզեան, եպիսկոպոսական խորի ի զըլոխ:

* Եր. 27 Սեպտ.— Տօն եկեղեցոյ ի նաակատիս Ս. Խաչին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Գլխադիր: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Գեղարդ Արդ. Տաւուլարեան:

— Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը նախագահեց Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ կատարուած Խաչվերացի հանդիսատր նախատօնակին, որմէ ետք Ս. Խաչափայտի մատուցը թափօրով փոխադրեց Աւագ Խորան: Արարողութեանց ատարտին, Ս. Աթոռի շարականի երգեցողութեամբ, Միաբանութիւնը բարձրացաւ Պատրիարքարան:

* Կիր. 28 Սեպտ.— ՏՕՆ ՎԵՐԱՅՄԱՆ Ս. ԽԱՉԻՆ: Տօնին հանդիսատր Ս. Պատարագը՝ Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ մատուց Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը: Ս. Պատարագէն ետք, ընկալեալ սովորութեան համաձայն և Հոգշ. Տ. Կիրէղ Ծ. Վրդ. Գաբրիէանի գլխատրութեամբ, կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն՝ Ազգիս և Ս. Աթոռիս բարերար Կարապետ և Գրիգոր Մելգոնեան եղբայրներու հոգիներուն համար: Արարողութեանց ատարտին, «Նշանու ամենայաղթ» շարականի երգեցողութեամբ, Միաբանութիւնը բարձրացաւ Պատրիարքարան:

— Կէսօրէ ետք, Մայր Տաճարին մէջ կատարուած Խաչվերացի մեծահանդէս «Անդատան»ին նախագահեց Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրը:

* Բշ. 29 Սեպտ.— Յիշատակ մեռելոց: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Գլխադիր: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Աղան Վրդ. Պալիօզեան: Ապա, Հոգշ. Տ. Յովսէփ Վրդ. Մամուրի գլխատրութեամբ կատարուեցան հոգեհանգստեան կարգեր, նախ Մայր Տաճարին մէջ և յետոյ գաւիթը՝ Երանաշնորհ Տ. Կիրէղ Բ. Պատրիարք Հօր շիրիմին վրայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հաւատքը	ԽՄԲ.	194
---------	------	-----

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Նամակը		196
--	--	-----

Երևանի Մաշտոցի Անուան Մատենադարանի Տնօրէն Ակադ. Լ. Խաչիկեանի Նամակը		198
--	--	-----

ՁԵՌԱԳՐԱԿԱՆ

Յուդակ Հայերէն Ձեռագրաց Մանչեսթրի Ճան Ռայլընտս Մատենադարանին	Յ. ՔԻՒՐՏԵԱՆ	199
---	-------------	-----

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

Աբու Լալա Մահարի	ԱԻԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ	204
Գրքերուն	Թրգմ. Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ Գ. ՃԱՐՏԱՐ	206

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

<i>The Armenian Version of the Testaments of the Twelve Patriarchs</i>	<i>Dr. M. E. STONE</i>	207
--	------------------------	-----

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐՆԵՐ

Տարեկան Տեղեկագիր Ս. Թարգմանչաց Երկրդ. Վարժարանի	ԿԻՒՐԵՂ Ծ. ՎՐԴ. ԳԱՔԻԿԵԱՆ	215
---	-------------------------	-----

Տարեկան Տեղեկագիր Երուսաղէմի Կիլիկեցեան Մատենադարանի	ՍԱՀԱԿ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ	227
---	-----------------	-----

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

Եկեղեցականք - Բեմականք		228
------------------------	--	-----

Բովանդակութիւն		231
----------------	--	-----

C O N T E N T S

EDITORIAL

The faith	<i>Ed.</i>	194
Letter from His Holiness Vazken I, Catholikos of All Armenians		196
Letter from Prof. L. Khachiguiian, Director of Manuscripts Library, Erevan		198

MANUSCRIPTS

Catalogue of Armenian Manuscripts at the John Rylands Library, Manchester	<i>H. Kurdian</i>	199
--	-------------------	-----

POETRY

Abou Lala Mahari	<i>A. Isahakian</i>	
	<i>Trans. M. Manoukian</i>	204
To the books	<i>K. Jardar</i>	206

PHILOLOGY

The Armenian version of the Testaments of the Twelve Patriarchs	<i>Dr. M. E. Stone</i>	207
--	------------------------	-----

REPORTS

Annual report of the St. Tarkmanchatz		
Secondary School	<i>Rev. Guregh Kapikian</i>	215
Annual report of the Gulbenkian Library	<i>Sahak Kalaydjian</i>	227
Monthly news from the Armenian Patriarchate		228
Contents		232

Yearly subscription: 10 U. S. Dollars

All correspondence should be addressed to:

Ara Kalaydjian, The St. James Press

P. O. Box 14001, Jerusalem — Israel